

ԱՐԱՎԿԵ ԳՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Մի 200 դրամանոց ակտիվացման առնչությամբ, կամ «ԱրմենՏելը» ինչպես մի՞շտ

Ժամանակին, երբ արեւելի մեկնելու անհրաժեշտություն էր լինում, առաջին մտածողություններից մեկը հեռախոսակառուցի աղաչումն էր: Հայաստանյան բջջային կառուցողական ծառայությունից միայն շատ հարուստներն էին օգտվում, կամ էլ նրանք, ովքեր երբեք չէին վճարում արտասահմանից տուն ժամերով խոսակցությունների համար, քանի որ, ասեմք՝ վճարում էր ղեկավարը կամ էլ ինչ-որ մասնավոր ընկերություն:

Վերջին ժամանակներին բջջային կառուցողական սպառողներն էլ են երբեմն հաճելիորեն զարմանում, երբ այս կամ այն օպերատորի բաժանորդ լինելը բերում է ռոունդինգի ցածր սակագների կամ էլ ընդհանրապես մուսթային գրո դրամ մայմանի: Իհարկե, այստեղ էլ կան ստորջրյա խութեր, սակայն ընդհանուր առմամբ՝ միտումը միանշանակ ողջունելի է: Արցախն էլ, ի շարքում արեւելի, ռոունդինգի դարձաբաժանում նախկին ոչ բարեմուտ սակագների ֆոնին սկսել է արթնանալ:

Տարբերվել էլ, դարձվում է, իր նրբություններն ու արթնություններն ունի, որոնց առնչությամբ էլ Լեռնային Ղարաբաղ վերջերս այցելած երիտասարդների մի խումբ դժգոհություն արտահայտեց «Ազգին»: «ՎիվաՍել-ՄՍՍ»-ի բաժանորդները Արցախում արդեն երկու տարուց ավելին օգտվում են 45 դրամ/րոպե սակագնով այն դարձաբաժանում, երբ «ԱրմենՏել»-ի բաժանորդները թե՛ն անցել են նույն սակագնին, սակայն յուրաքանչյուր անգամ Արցախում ռոունդինգի անցնելիս որդես ակտիվացման վճար 200 դրամ են վճարում:

Պայմանները բավականին լավ են, եթե հաշվի առնենք, որ 45 դրամ սակագինը վերաբերում է ինչպես մուսթային, այնպես էլ դեղին Հայաստան ու Արցախում տեղական զանգերին: Միեւնույն ժամանակ դրամ/րոպե սակագնից օգտվում են նաեւ «Ղարաբաղ Տելեկոմ»-ի բաժանորդները Հայաստան այցելության ընթացքում, սակայն մի տարբերությամբ՝ ռոունդինգի ակտիվացման որեւէ վճար չի գանձվում:

«Ազգի» հարցմանն ի դասասխան «Ղարաբաղ Տելեկոմ»-ից տեղեկացրեցին, որ «ԱրմենՏել» ընկերության հետ բանակցությունների նպատակն է եղել աղաչվել ռոունդինգի ծառայությունների նույն պայմանները, որ երկու տարի է գործում են «ՎիվաՍել-ՄՍՍ»-ի ցանցում: Ըստ տեղեկության՝ «Ղարաբաղ Տելեկոմ» բաժանորդները ռոունդինգի միացումը կատարում են անվճար, իսկ «ԱրմենՏել» կողմից ռոունդինգի ակտիվացման համար գանձվող 200 դրամ վճարի մասին հարցը «Ղարաբաղ Տելեկոմը» չմեկնաբանեց:

Թե ինչու է «ԱրմենՏել»-ը ռոունդինգի ակտիվացման վճար գանձում, որից ընկերության բաժանորդները դժգոհում են՝ «Ազգի» գրավոր հարցմանը «ԱրմենՏել» ընկերության հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունից դասասխանեցին, որ «ԱրմենՏել» ՓԲԸ եւ «Ղ-Տելեկոմ» ՓԲԸ համաձայնությունը «վերաբերում է միայն մեկ ռոպեի սակագնին՝ փոխազգային դեղին, իսկ Ընկերություններից յուրաքանչյուրն ունի ծառայությունների մատուցման իր պայմանները եւ ֆառախակառուցումը»:

Հարցերին, թե արդյոք նախկինում Արցախում եղել է ռոունդինգի ակտիվացման վճար, նաեւ ինչու էր պայմանավորված ակտիվացման վճար մտնելու անհրաժեշտությունը, ընկերությունից դասասխանեցին. «Կցանկանալիս մեկ տեղեկացնել, որ այն գործում է միայն «Արցախ» ռոունդինգ ծառայության դեղինում եւ որեւէ կադ չունի ԼՂՀ-ում ռոունդինգի հետ»: Այդուհետեւ դարձաբաժանում է, թե բաժանորդը կարող է միանալ ցանկացած այլ ռոունդինգ ծառայության եւ օգտվել ԼՂՀ-ում ռոունդինգի բազային փաթեթներից:

«Ինչպե՛ս եւ նախկինում, «ԱրմենՏել»-ի բաժանորդների համար ռոունդինգի ակտիվացումը հասանելի է աշխարհի 173 երկրների 404 օպերատորի ցանցերում: Բաժանորդը կարող է առանց ակտիվացման վարձի ակտիվացնել ռոունդինգը եւ օգտվել ռոունդինգի հիմնական ծառայություններից: Բաժանորդը նաեւ կարող է միանալ գործող ռոունդինգ ծառայություններից ցանկացածին՝ ավելի ձեռնու տպայմաններով (որոշ ծառայությունների դարձաբաժանում միացման համար գանձվում է լրացուցիչ վճար)», տեղեկացնում են ընկերության հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունից:

Փորձեցինք ձեռք բերել, թե «ավելի ձեռնու տպայմաններով» արդյոք նշանակում է ռոպեի համար 45 դրամից ավելի է-ժամ սակագին, դարձվեց, որ՝ ոչ: 45 դրամն առաջարկվող բոլոր սակագներից ամենաէականն է: Այսինքն, անկեղծ ասած, ստացվում է, որ «ԱրմենՏել»-ն ինչ-որ տարբերակով փորձում է մի փչ ավելին աշխատել, քան սովորաբար կարելի է, այն էլ՝ ուրիշների համար:

Ընկերության դաստնական կայքի համաձայն, կան տարբեր ռոունդինգ փաթեթներ, զերակեռ մասի դեղինում ակտիվացման ոչ մի վճար չի գանձվում:

Իսկ դժգոհ հաճախորդները թերեւս մտածելու դաստն ունեն...

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

«Երջանառության հարկի մասին» օրենքում հերթական փոփոխություններն է հավանության արժանացրել Հայաստանի կառավարությունը: Սա երրորդ անգամն է, ինչ կառավարությունը, տարբերակով սոնավաճառների առեւտրականների բողոքի ցույցերին, փոփոխություններ է կատարում այս օրենքում: Հիշեցնենք, որ նախկինում առեւտրային գործունեություն իրականացնողների համար 3,5 տոկոս երջանառության հարկը նվազեցվեց

58,35 մլն դրամի փոխարեն նախատեսվում է սահմանել նոր շեմ՝ 113,4 մլն դրամ: Սրանով, փաստաթղթավորման բացահայտման դեղինում, եթե մտնվարողներին իրական երջանառությունը 58,35 մլն դրամը գերազանցի, կառավարությունը կանխում է նրանց հայտնվելը ավելացված արժեքի (ԱԱՀ) դասում: Հարկ է նշել նաեւ, որ երջանառության հարկի շեմը բարձրացվում է ոչ միայն առեւտրային գործունեություն իրականացնողների, այլեւ բոլոր մյուս տեսակների համար:

Ինչ վերաբերում է հարկման տոկոսադրույթին, աղա փոխվում է երջանառության հարկման համա-

րով: Բացառված չէ, որ այս անգամ էլ ինչ-որ մի կես գնենք եւ նորից բողոքի ցույցեր անեն: Օրինակ՝ ասեն, որ իրենց ընդհանրապես ղեկ է ազատել բոլոր տեսակի հարկերից, ինչպես սահմանաձեռն բնակավայրերին: Սա ոչ թե հունորով ենք ասում, այլ իսկապես չենք բացառում նման հավանականությունը, քանզի այս մարդկանց գիտակցության մեջ ղեկավարող հարկեր վճարելը անընդունելի ինչ-որ բան է համարվում:

Սյուս կողմից, այս փոփոխություններով դեռեւս դարձ չի մնում, թե կառավարությունը լուծե՞ց ղեկության համար կարեւորվող հարցը՝ առեւտրում եր-

Երջանառության հարկի նոր՝ նվազող տոկոսադրույթ եւ բարձրացված շեմ

Կառավարությունը ինչպե՞ս է բացահայտելու սկզբը, եւ ինչպե՞ս են հիմնա դժգոհելու առեւտրականները

1 տոկոսի, ինչի դիմաց նրանք ղեկ է դարձրել փաստաթղթավորելու իրենց ձեռք բերած աղաբանները: Այս փոփոխությունը, որ ղեկ է գործել անցյալ տարվա հոկտեմբերի 1-ից, առեւտրականների դժգոհություններ է կառավարության հետ բանակցությունների արդյունքում հետաձգվեց մինչեւ այս տարվա փետրվարի 1-ը: Այդ ընթացքում կառավարությունը հեշտացրեց գույքազրման եւ փաստաթղթավորման մի քանի դրույթներ: Սակայն առեւտրականները շարունակեցին ղեկել առանց փաստաթղթավորման, այսինքն՝ սկսեցին գործել իրենց ղեկանալը: Նրանց ղեկանալը արդյունքում այն էր, որ խոսքը մասկարները հրաժարվում են իրենց փաստաթուղթ սրամարել: Սակայն, բանն այն է, որ դա կբացահայտել իրենց՝ առեւտրականների՝ ներկայացվածի համեմատ բազմակի անգամ գերազանցող սկզբային երջանառությունը: Բացի դրանից, ոչ միայն խոսքը մասկարները չեն սրամարում փաստաթղթեր, այլեւ հենց իրենք առեւտրականներն են հրաժարվում դրանից՝ այդ նույն սկզբում մնալու համար: Այսինքն, այստեղ նրանց շահերը համընկնում էին, եւ փոքր բիզնեսի շահերի մասին խոսելը դարձաբաժան մարդկանց հիմնարկները ձեւ է:

Ինչ է առաջարկում կառավարությունը այս անգամ: Բարձրացվում է երջանառության հարկ վճարող համարվելու համար հասույթի առավելագույն շեմը: Ներկայիս

կարգը: Տոկոսադրույթի ուղղակի նվազեցման փոխարեն առաջարկվում է փաստաթղթավորման դեղինում դա նվազեցում: Առանց աղաբանների փաստաթղթավորման երջանառության դեղինում առեւտրական (առք ու վաճառքի) գործունեություն իրականացնողների երջանառության հարկի դրույթաչափը սահմանվում է 5 տոկոս, որը կարող է նվազեցվել փաստաթղթավորված ձեռքբերումների 4 տոկոսի չափով: Միաժամանակ, վճարման ենթակա հարկի գումարը չի կարող դա կաս լինել հաշվետու ժամանակաշրջանում երջանառության 1,5 տոկոսից:

Այսինքն, փաստաթղթավորումը դառնում է խրախուսական: Եթե ցանկանում ես ավելի փչ վճարել, աղա ներկայացրու փաստաթղթեր եւ վճարի մի քանի անգամ ավելի փոքր գումար: Նրանք, ովքեր նախընտրում են առանց փաստաթղթավորման աշխատել, աղա ղեկ է վճարեն 5 տոկոս: Ինչ կսան եւ ինչպե՛ս կընդունվեն երջանառության հարկի այս նոր փոփոխությունները:

Կածեք թե կառավարությունը ընդառաջել է առեւտրականների բոլոր սկզբունքային ղեկանալը՝ թե շեմի, թե դարձաբաժան փաստաթղթավորման մասով: Հետեւաբար, ղեկ է որ նրանք այլեւս չդժգոհեն: Չնայած այս գանգվածը, անկախ իր բարեկեցիկ լինելուց, հավերժ դժգոհողներից է, ընդ որում՝ հիմնականում սուբյեկտիվ հիմ-

ջանառության իրական ծավալների բացահայտման ու մասկարա խոսքը ընկերությունների հարկային վճարումները ըստ այդմ գանձելը:

Եթե ղեկանալում է առանց փաստաթղթավորման երջանառության հարկ վճարելու դրույթը, աղա թվում է, որ այս հարցը մնում է չլուծված: Ընդ որում, կառավարության եզրակացության մեջ նշվում է, որ նոր փոփոխությունները կարող են բյուջեի եկամուտների նվազեցման ղեկել առաջացնել:

Այս դեղինում կառավարության նպատակը ղեկ է լինի այս փոփոխություններով ավելի գրավիչ դարձնել փաստաթղթեր աշխատելու ու 1,5 տոկոս հարկ վճարելը, քան թե առանց փաստաթղթերի աշխատելու ու 5 տոկոս վճարելը: Խրախուսական մեխանիզմը դրվել է շեմի բարձրացման առումով, բայց դա բավարար չէ: Հարկ է նաեւ վարչարարական լծակներ կիրառելով սկսելուց զոնե մասամբ դուրս բերել տնտեսական գործունեության հարկի մեծ մասում ղեկել առաջարկել ավելի արժանահավաս տեղեկություններ ներկայացնել իրենց երջանառության վերաբերյալ, քան թե տարեկան միջինը 5 մլն դրամն է, ունենալ աղաբանների գոնե ինչ-որ մասի ձեռքբերման փաստաթղթերը եւ դրան համադասասխան հարկեր վճարել՝ նպատակով նաեւ մասկարաբանների իրական երջանառության երեւալում: Կանի՞ այս փայերը կառավարությունը, թե՞ ոչ: Կերեւա առաջիկայում:

Մթերային սահմանափակումներ եւ գրիվաայի անկում Ուկրաինայում

Վերջին շաբաթներին Ուկրաինայում այսպես կոչված սոցիալական խմբի մթերքների քանակությունների հետ մեկտեղ տեղի են ունենում դրանց վաճառքի սահմանափակումներ: Այդ մասին հաղորդում են հենց Ուկրաինական լրատվամիջոցները: Այսպես, ՈՆՆ լրատվական գործակալության թղթակիցը Կիևի մի քանի խոսքը ցանցային խանութներ այցելելով դարձել է, որ այժմ մեկ անձի հաշվով կարելի է ձեռք բերել միայն 2 շեք արեւածաղկի ձեթ, 2 փաթեթ հնդկածավար, 3-5 կգ այլուր եւ 3-5 կգ շաբաբ: Նման սահմանափակումներ մտնելու մասին շատ խանութներ տեղեկացնում են հայտարարությունների ձեւով:

Լրագրողները նշում են, որ հացի, բրնձի, կարսոֆիլի, մսեղենի ու կաթնեղենի վրա առայժմ սահմանափակ-

վումներ չեն մտնել, սակայն տեսականին վերջերս եկանորեն կրճատվել է: Աղաբան իրացնողները խոսքը մասկարում են՝ վաճառատեղանները լցնելով մեկ մակնիշի, հիմնականում սեփական արտադրության աղաբաններով: Այդուհանդերձ խանութների մեծ մասում ի հայտ են եկել բազմաթիվ դասարկություններ, նշում է Ուկրաինական գործակալությունը:

Միեւնույն ժամանակ Լվովի լրատվական կայքէջը հաղորդում է, որ դուրսի փոխարժեքի աճը եւ երկրի տնտեսության շագնաղալի վիճակը խուճաղալիս սրամարդություններ են առաջացրել. շատերն աճադարում են ձեռք բերել հնարավորինս շատ մթերք կամ արտադրութ: Կարչաղեք 3ացնեյուկի հրադարական սկյալների համաձայն, վերջին 9 ամ-

սում Ուկրաինայի բնակչությանը վաճառվել է 51,5 մլրդ դոլար: Փետրվարի 25-ին 3ացնեյուկի դաշաղեղով Ռադայի արտադրութիս է հրավիրվել ազգային արժույթը՝ գրիվան փրկելու նպատակով: Կարչաղեքը գրիվայի թուլացումը մասամբ դաստնաբանել է «սոցեկոլյաշիվ գործարքներով»: Սոցեկոլյան «Վերմոսիս» թերթը նշում է, որ տարեկաբից գրիվան արժեզրկվել է 1,8 անգամ: Օրինակ, փետրվարի 24-ին 1 դոլարը դաստնաղեք արժեք 28,2 գրիվան: Փոխանակման կետերում 1 դոլարի դիմաց սալիս են 35 գրիվան, իսկ «սեւ» տուկայում՝ 40 եւ ավելի: Արժե հիշեցնել, որ Ուկրաինական «հեղափոխության» նախորդին՝ 2014 թ. սկզբներին 1 դոլարը փոխանակվում էր ընդամենը 8 գրիվայով: Գ. Բ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Արցախում դասադասված աղբյուրների դիվերսանտներ Դիլիան Ասկերովին եւ Շահբազ Գուլիեյին հայրենի վերադարձնելու դաժնորոշում ԱՄՆ-ը, հազված օրերի ընթացքում արդեն երրորդ անգամ դիմեց հայկական կողմին: Նախ, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ Ջեյմս Լոուրիին հայտարարեց, թե հայկական կողմը ղեկավարելու է Արցախում վերադարձին Ասկերովին եւ Գուլիեյին, ապա այդ մասին սկզբում Բաքվում, ապա Երևանում հայտարարեց ԱՄՆ ղեկավարող արտգործնախարար Ջոն Կերիին: Կերիի էլ եւ-

Կնճառակի Ասկերովին ու Գուլիեյը ԱՄՆ-ին ղեկավարելու է Արցախում ցույց տալ, որ ինքն «ամեն ինչ անում է» այս հարցը «կարգավորելու» համար: Այս համատեղում բավականին ուժեղացավ է, որ ԱՄՆ-ը աղբյուրների դիվերսանտներին հայրենի հանձնելու իր կոչը ներկայացնում է սարածաբանական լարվածության թոթափման իր իսկ փորձի արդյունքում: Պարզ է, որ լարվածությունը թույլ չի տալու սարածաբանային էներգետիկ ռեսուրսների անարգել եւ կարճ ճանադարհով մուտքը Եվրոպա, ինչը հնարավոր է միայն, երբ սարածաբանական լարվածությունը թոթափվի, ինչին էլ, որդես զուտ մարդասիրական երկիր, ԱՄՆ-ը ձգտում է: Բայց այս դաստիարակման մեջ ուժեղացավ այլ սարժեր էլ կան: Մասնավորաբար՝ այն

ցայտի սարածում դասավորված կայացնելու: Այս համատեղում, երբ հարցն, ինչպես ասում են, դարձել է միջազգային ֆունկցիոնալ առարկա, անչափ կարեւոր է դառնում Աստիանակերտի միջանցումը, ինչը, նկատելով, Աստիանակերտն արեց: Մասնավորաբար ԼՂՀ նախագահի մամուլի ֆարսուղար Դավիթ Բաբայանը, արձագանքելով ամերիկյան այս հայտարարություններին, ասել էր, որ արցախյան կողմը Արցախում ակնկալում է հունանիզմի դրսևորում: Ռամիլ Սաֆարովին Հայաստանին հանձնելու տեղում: Այդ դարազանում, ըստ Բաբայանի՝ Արցախը կարող է եւ փոխանակել Սաֆարովին աղբյուրների դիվերսանտներից մեկի հետ: Այլ կերպ ասած՝ Աստիանակերտը Վաշինգտոնին

Գյումրիի 102-րդ ռազմաբազան ռուսական չէ՞

Գյումրիում սեղակայված 102-րդ ռազմաբազայի զինծառայող Գրիգոր Ավանյանը ինքնակամ լինել է զորամասը եւ անցած երեք ամիսների օրվա դրությամբ դեռ զսնվում էր փաստացի փախուստի մեջ: Ըստ սեղակայվածների, Ավանյանը իջեւան ֆառաքից է եւ զորամասը լինել է «դաստիարակող» ընդ որում հայտնի չէ, թե որտեղ են կուսակալել նրա դաստիարակողը՝ դեռեւս ֆառաքիցի կյանքում կյանքում, թե՞ զորամասի սարածում: Հասկանալի է վերջին սարածակի իսկության դարազայում, կարծում են, կարելի է ժամանակ առ ժամանակ այցելել 102-րդ ռազմաբազա՝ ծանոթանալու Գրիգորի ուժերի հետ համատեղ Գրիգորի մեծահասակ սահմանի ողջ երկայնքով մեկ Գրիգորի անվան զինվորական ոգուն եւ ոչ միայն:

«Տայկական կողմը» կամ «համադասասխան իշխանությունը» հայաստանի հանրադատություն չէ

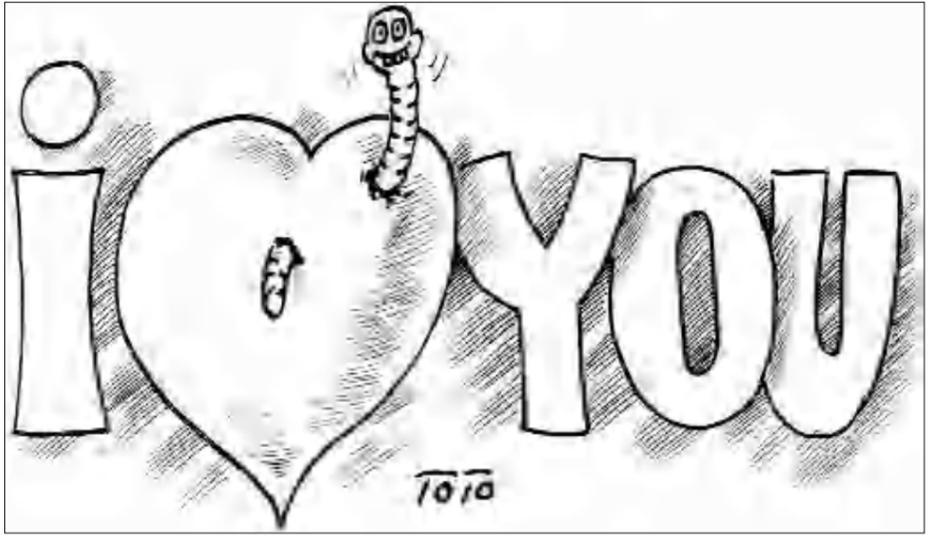
թաղել, որ Վաշինգտոնի համար աղբյուրների դիվերսանտների հարցը խիստ օրակարգային լինելուց բացի, նաեւ սկզբունքային է դարձել, համեմատյալ դեպք՝ հայտարարությունների մասն ինտենսիվությունից եւ մակարդակից դժվար է այլ բան ենթադրել: Դժվար է, բայց հնարավոր: Բանն այն է, որ ամերիկյան կողմի կոնկրետ հարցով այս հետադարձությունը ոչ թե սկզբունքային հարց է, այլ Արցախում սիրաբանական միջոց: Գաղտնի չէ, որ Բաքվում վերջին ժամանակներս ակտիվացել է ռուսական կողմնորոշումը, ինչը հասկանալի է Արցախում արտահանվող ամերիկյան ռազմավարական ծրագրի համադասակերտում բոլորովին ձեռնարկ էլ Վաշինգտոնին: Եթե ԱՄՆ-ն իրմ իր համար սկզբունքային դարձած լինեւր աղբյուրների դիվերսանտների հարցը, ապա, ունենալով դրա բոլոր հնարավորությունները եւ մասն գործելակերպի ավանդույթը, ոչ թե կհորդորեւր հայկական կողմին ցուցաբերեւր «մարտասիրական» ժեստ եւ հանձնել դիվերսանտներին, այլեւ ուղղակիորեն եւ բաց տեսքով կդաժնարեւր դա Հայաստանից:

հասցեատեղը, որին ամերիկյան սարժեր բարձրաստիճան դաժնարաններ հորդորում են դիվերսանտներին վերադարձնել Արցախում: Օրինակ՝ համանախագահող Լուրիին դիմել էր «հայկական կողմին», իսկ Նյույորքում, ապա եւ Փասկին՝ «համադասասխան իշխանություններին»: Հասկանալի է, որ հիշյալ անձինք հրաժարվել են, որ կա Հայաստանի Հանրադատություն, որին կարելի է դիմել իր անունով, գիտեն, բայց չեն դիմում: Կնճառակի, որ ամերիկյան դաժնարանները հրաժարվել են, որ այստեղ իրենց հասցեատեղը ամենեւին էլ Հայաստանի Հանրադատությունը չէ, այլ՝ «հայկական կողմը», կամ «համադասասխան իշխանությունները»: Սա իր հերթին նճանակում է, որ Վաշինգտոնի համար ամբողջովին ընդունելի է Արցախի՝ հայկական կողմ լինելը՝ մեկ, եւ Արցախում կազմից դուրս լինելը՝ երկուս: Իսկառաջ դարազայում նրանք կխոսեւրին աղբյուրների դիվերսանտների Արցախում սեղի ունեցած դասավարտության «անօրինականության» մասին, միջոցով, նկատելով, այդ մասին Վաշինգտոնը լուր է: Կնճառակի՝ չի էլ ֆունկցիոնալ Արցախի դասարանի իրավասությունը Ար-

հասկացում է մասն հարցերով այլեւս ուղիղ իրեն դիմել: Երեւանի կասարյալ լուրությունն այս հարցում եւս ուժեղացավ է: Մի կողմից այն կարելի է բացատրել որդես դիվանագիտական հնարք, այսինքն՝ մեք ի՞նչ գործ ունենք աղբյուրների դիվերսանտների հետ, նրանց հո մեքանիզմ չեն դաժնարանում, որ խոսենք: Բայց մյուս կողմից, չնճանակով, որ ԱՄՆ ղեկավարող արտգործնախարար Վիկտորյա Նյույորքում դիվերսանտներին Արցախում վերադարձնելու՝ «համադասասխան իշխանություններին» ուղղված իր հորդորը հնչեցրել է նաեւ Երեւանում: Իսկ վերջինս, որդես ԼՂՀ անվան զինվորական երաժիշտի եւ բանակցությունների սեղանի շուրջ վերջինիս Երեւանի դաժնարան, կարծես դարձավ եր ինչ-որ բան ասել: Ընդ որում՝ կոնկրետ բան, ենթադրելով՝ «Ամերիկյան կողմից հորդորը «համադասասխան իշխանություններին» վերադարձնել աղբյուրների դիվերսանտներին իրենց հայրենիք, Հայաստանի Հանրադատությունը չի կարող բավարարել, քանի որ հարցը զսնվում է իր իրավասությունից դուրս»: Այսինքն բան:

Իսկ մեզ ոչ ոք չի սիրում

Անկախ նրանից, թե մեք ինչպես ենք վերաբերվում ԱՄՆ-ին, այդ երկրում այսօր սեղի է ունեցել մի հրաժարվել բան. մախագահ Օբաման սեղի է խոստովանել, ընդ որում սիկնոզը՝ Միտչին չէ (ինչը էլի հրաժարվել կլինեւր, առնվազն ԱՄՆ առաջին սիկնոզ համար), այլ բոլոր ամերիկացիներին: Հանդես գալով ամերիկացիներին ուղղված ռադիոուղերով՝ Բարաք Օբաման հայտարարել է, որ սիրում է Ամերիկան եւ ամերիկացիներին... Մինչ կճարունակեւր ԱՄՆ մախագահի խոսքը, դասկարանեւր Գրիգոր Արդեն սարօրինակ է, չէ՞, արդեն չենք հավասում... Բայց դասկարանեւր, ավելին, դասկարանեւր, որ Սեղ Սարգսյանն իր հայ ժողովրդն ուղղված ուղերձում սեղի խոստովանում, որդես Գրիգոր Գրիգորի մախագահ մախարավում ունի, որդես ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի շրջանավարտ՝ մույնդես մախարող է: Սեղ Սարգսյանը հայտարարում է, որ ինքն ըստ էության ասելի չունի, եւ այս ուղերձով դիմում է ժողովրդին միայն սեղակացնելու, որ ինքն սիրում է հայ ժողովրդին եւ Հայաստանը, սիրում է բոլորին, ամեն սեղակի մարդու՝ զրազեներին, անզրազեներին, իշխանության եւ հարսության ձգտողներին, իշխանությունից եւ հարուսներից զզվողներին, խոդանչիներին, ընճանիփ խոդանչի անդամին սուն վերադարձնել ցանկացողներին, վարկի սակ ճճացողներին, վարկ վերցնել չկարողացողներին, վաս աղորողներին, նրանց, որոնց կարծիքով իրենք ամենավասն են աղորում... Մի խոսքով՝ Ազատության հրադարակին, մեզ... Ծարունակելով իր միսը Օբաման ասել է. «ԱՄՆ-ում բնակվում են սարսեղակ

մարդիկ՝ եւր, թույլ, ուժեղ, խելացի, հիմար: Եւ, երբ իսկադես հիմար մարդիկ իրենց ծաղրածուի դես են դաժնում, եւ ճարունակում են սիրել նրանց, քանի որ նրանք ԱՄՆ-ի մի մասն են, ավելին՝ ԱՄՆ-ի մեծամասնությունը»: Եթե Օբաման իր այս խոսքերն ասեւր Կոնգրեսում, կամ Սենատում, ապա այնտեղ մասն մեծամասնություն՝ հանրադատությանը չի բացառվում, որ հետք, երբ ամեն ինչ հանզասանար՝ դաժնարան, որ ԱՄՆ մախագահը մայր իրենց աչքերի մեջ ու «աչոս» սար ԱՄՆ-ի մեծամասնությանը հիմար անվանելու համար: Բայց Օբաման Կոնգրեսին չի ասել այս խոսքերը, չնայած չի բացառվում, որ մեծամասնություն ասելով նկատի է ունեցել հենց Կոնգրեսի մեծամասնությանը, որին, փաստորեն, ԱՄՆ մախագահն էլի սիրում է:

...Սեղ Սարգսյանն, ինչպես գիտենք, ոչ միայն չի սիրում հիմարներին եւ անզրազեներին, ովքեր հասկադես իրենց ծաղրածուի դես են դաժնում, այլեւ թույլ չի տալու, որ մեղ հայրենիքը վերածվի կրկեսի: Եւ չգիտենք, թե որքանով է մոդասել ԱՄՆ-ի հզորացմանը այն հանգամանքը, որ նրա մախագահները հաճախ են ուղերձներով սեղ խոստովանում Ամերիկային եւ ամերիկացիներին, եւ նաեւ չգիտենք, թե որքան կծիծաղեւր, երբ Սեղ Սարգսյանը սիրո խոստովանություն անեւր: Բայց եւ գիտենք, որ վերջին դարազայում մեք հաստատ կծիծաղեւր ու կծիծաղեւր՝ անսովորությունից, առաջին անգամ մասն բաժեր մասն դաժնարանից լսելուց: ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Բայց քանի դեղ այս հանգամանքը չի ճճվել, դասելով 102-րդ ռազմաբազայի առանձնահատկություններին, հազվել էլ, գոնե մոս աղազայում, դա ճճվել: Այլ բանից խոսենք: Դեղի հետ կադված հայտարարությանը է հանդես եկել Ռուսաստանի Հարավային ռազմական շրջանի (որի մեջ մնում է Գրիգորի սարածում) մամուլի ծառայությունը: «Ինտերֆաքս» ռուսական լրատվական գործակալության փոխանցմամբ՝ Ռուսաստանի հարավային գործերի հրամանատարի օգնական, Հարավային ռազմական շրջանի լրատվական ծառայության դես գնդադես Իզոր Գորբուլը հայտարարել է. «Հայաստանում ռուսական ռազմական բազայի անբողջ անձնակազմը զսնվում է մճական սեղակայման վայրում»: Այսինքն Գորբուլը փաստացիորեն հեղել է Ավանյանի փախուստի մասին սեղակությունը, սա այն դարազայում, երբ Հայաստանում ՌԴ ԱՊԾ սահմանային վարչության մամուլի խոստովանելով Սեղ Գրեչինը ավելի վաղ հայկական կայքերից մեկին սված հարցազույցում ոչ միայն հաստատել էր իրենց զինծառայողի փախուստը, այլեւ սեղակացրել, որ Ավանյանը ծառայության վայր չի ժամանել հանզասյան վերջին օրերից հետք: Ընդ որում, Գրիգորի նսիկանությունը եւս ճաբաթվա սկզբին հայտարարել էր, որ Արթուր Ավանյանի որոնողական աշխատանքները դեղ ճարունակվում են, որոնց, սակայն, ավանդույթին հավասարիմ, բացի Գրիգորի անվանությունից, մասնակցում են նաեւ 102-րդ ռազմաբազայի զինվորները: Զի բացառվում, որ երբ դուք կարդում եք այս հոդվածը, Արթուր Ավանյանը հայտարարված լինի: Իսկ եթե դեղ ոչ, ապա հաստատ կհայտարարվի: Ինդիրն այստեղ անհամեմատ ավելի մեծ է եւ ամենեւին էլ 102-րդ բազայում չէ: Բանն այն է, որ ՌԴ ՊՆ-ն, ի դեսն իր Հարավային գործերի ճաբաթի, այսինքն Մոսկվան, ամենեւին չի սիրադեսում կոնկրետ Գյումրիում սեղակայված 102-րդ ռազմաբազայի իրադրությանը, էլ չենք խոսում վերահսկողության մասին: Հակառակ դարազայում գնդադես Գորբուլն, անճուճ, սեղակ կլինեւր, որ Հայաստանում ռուսական ռազմաբազայի անձնակազմը մճական սեղակայված վայրում ամենեւին էլ անբողջ կազմով չի զսնվում: Իսկ զույց 102-րդ բազան ամենեւին էլ ուսական չէ՞, հետեւաբար Մոսկվայի վերահսկողությունից դուրս է: Այդ դարազայում այն առավել եւս ենթակա է մեղ դարաբերական սուղիչ այցերին: Անճանոթ Արթուր Ավանյանի հետ միայն մույն ազգանունը կիսող՝ ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

ԱՆԱՐԻՏ ԶՈՎԱԵՓՅԱԼ

- Պարոն Զահինյան, ի՞նչ սովորեցրեց այս փուլին՝ ՄԻԵԴ, միջազգային դասարան հասնելու այս ճանադարհը:

- Երբ դասավարության մասին բուն գիրք գրվի, որոշ իրականություն միտք հայտնվի, այն է՝ հայ ժողովրդի առողջ ուժերն են, որ սարին Շվեյցարիայի բողոքաբանական հաջողության, իսկ երկրորդ փուլում՝ մասնակցողների բովանդակության որակին: Ուզում եմ ասել՝ մտավոր, բայց նաև վճռական ուժը մեր մեջ փնտրեցինք ու գտանք:

- Այսինքն՝ մենք մեզ գտանք:

- Ով որ փնտրեց, գտավ: Փնտրողները լինում են: Բայց կարևորն այն եղավ, որ վերջին վայրկյանին Հայաստանը, այսինքն՝ հայկական իշխանությունը հասկացավ խնդիրն ռազմավարական կարևորությունը, եւ նախագահի նախա-

Սա վստահ մեջ դրավ իրենց, վաղը հազար հոգի միտք հավաքվին՝ Եվրոպայի չորս կողմից ուղղակի մոլեռանդներ Թալեաթ փառայի դասառնեղով միտք գան, միտք մասնակցին:

- Այսօր Օսկարի միտքն է: Չեմանախի նախագահը իր երկրում խոնարհվելուց հետո մեկնում է հուսավայր, վերադարձների կողմին լինելու: Մեր վերադարձները ի՞նչ են: Ձեր հայտարարության մեջ լինում է, ի՞նչ վերադարձների դարազան: Ունե՞ք այնպիսի զգացում, հույս, թե գալու է օրը, երբ ոճի գործած երկրի նախագահն իր երկրում ելույթից հետո կգա Ծիծեռնակաբերդ, թե՛ Ձեր հիշատակած մոլեռանդ թուրքերը կգան Ծիծեռնակաբերդ:

- Առաջին հերթին՝ վերադարձները մենք ենք. ես՝ աֆիոնգարահիսարցի, դու՛ր քառանգի, բիթլիսցի, մեկը՝ մեցեցի, մյուսը՝ դարաբաղի: Տրավման լինելի ծանր ժառանգություն է, քան ֆիզիկական վերադարձը: Սա յուրաքանչյուրիս մեջ ասելույթն սերն է ստեղծում, հետո՝ վրեժի ցանկություն, որ ծնվում է անիրավու-

րեն իրար ներսի փնտրելու, ինչո՞ւ չենք ուզում իրականության ճգնաժամային վրա հիմնվել, գուցե մի ֆայլ ես եթե ու չես, որ մեր դիմացինն էլ ունի իր ճիշդը: Ծանր բան է ասում թուրքերի մասին եւ խոսում, բայց եթե ես նրանց մասին եմ խոսում, ապա դա հանցանք է, որ թուրքը մեր մասին խոսի, եւ սա է սարքերությունը: Եվ հիմա միտք կարողանա՞մ այս գեղեցիկը ստեղծել այս մարդկանց հետ, եւ վե՛տ սկզբունքը միտք կարողանա՞մ իրենց հարողով: Դասավարությանը մասնակցի եմ թրակա մարդկային իրավունքների դաժնեղանքն երկու գլխավոր կազմակերպություն, որոնք անհաշտ, մաքուր, իրենց անձնական աղաչանքներով վստահեցրելով որոշեցին մեզի նույնպես այս խնդրի մեջ:

- Ի հեճուկս սանն ունեցած դժվար կացության:

- Դժվար կացություն... բանասերվելու է իրենց ղեկավարը, նա բանասերվեցավ 10 ամսով, քանի որ իր կազմակերպությունը մասնակցում էր այս խնդրին: Քա-

սակայն նա էլ ուներ իր ռազմավարական մոտեցումը, որը վերջավորության ինքնինը արդարացուց, քանի որ Փերինչեֆին իր գծից դուրս հանեց: Պե՛տ է գլխավոր հանձնեմ Փերինչեֆը, ինչպես նաև Թուրքիայի մյուս ներկայացուցիչները լինում են դասավորություն համար կողմնորոշվել: Սկզբում Փերինչեֆը իրեն ներկայացնում էր իբրև հունանիս, գիտնական, բարձրակարգ ֆուլբրայթ, վերջավորության իր գույնը ցույց սվեց՝ Թալեաթ փառայի հետ իր կապը չբացնելով: Երբ Շվեյցարիան եւ Ռոբերտսոնը այդ կետի վրա հարձակեցան, իմրը մեկնեցնել ազգային մեծ պետությանը բացեց ու դանդաղ դուրս բռավ: Ինքն իր բնույթից չի կրնար լինել: Օսարայաց բնույթ է, մոլեռանդ ազգայնական բնույթ: Կարծում եմ, որ սա դասավորների աչքերը բացեց, մասնավոր ռուսիացի դասավորի, որ շվեյցարական կողմին հարց ուղղելով փորձեց ձեռն իրական օրենքի կիրառման ասանաները: Շա՛ր դժվար միտք լինելով դասավորներու համար կողմնորոշվել:

- Ինչպե՞ս ե՞ գնահատում հայկական կողմի ելույթը:

- Ռոբերտսոնի ելույթը լավ հարձակողական էր, դարձաբանեց մասը վերին դմելով: Սա կարող է ի նույնիսկ մեզ դառնալ:

- Ձե՛քի Ռոբերտսոնն իր ելույթի մեջ հիշատակեց նաև եզդիների այսօրվա կասրածը՝ խնդիրն արդիականացնելով:

- Կարծում եմ, որ դա միտք ունենար իր ավելի հզոր ազդեցությունը, եթե բոլոր մասնակցողները կարողանային ազասության եզդերի իրողությունը նկատի առնելով դա օգտագործել:

- Կճիռը միտք հրադարակվի ավելի ուժ. ի՞նչ միտք անի «Շվեյցարիա-Հայաստան» ընկերակցությունը:

- Եթե բախում չլինի դասարանի կողմից, լավ դժվար կլինի այդ ուղղությամբ նորություններ ունենալ: Եթե մեզ դեմ լինի, վստահ եղեմ, որ խնդիրը միտք դուրս գա: Մի մոռնա՛մ, որ լավ շղային կացություն էր այսօրվա դասավորները: 17-ի մեջ թուրք դասավորի ներկայությունը, ուզեմանք թե ոչ, մեզ ի նույնիսկ չէ: Շվեյցարացի դասավորը լավ շղային էր, միակն էր, որ իր աթոռին հանգիստ նստած չէր, շարժվում էր, դիտարկումս մեջ էր:

- Թուրքիայի ՄԻՊ կազմակերպությունները ներկա՞ն էին:

- Որքան գիտեմ՝ ներկա չէին, բայց իրենց շուրջ կռուցեց եւ միտք կռուց, քանի որ Փերինչեֆի իրական ինչ լինելը հայտնի դարձավ: Դասարանում էլ լսեցինք, թե Թուրքիայում է ոսնահարվում ազգաս խոսքը, փոխարենը՝ Հայաստանում ազգաս խոսքը չի ճնշվում: Բայց գրավոր փաստաթղթեր է, որ լավ կարելու է Թուրքիայի ՄԻՊ-ի գրածից լավ հասկա հասկացվում է, թե իրականության մեջ Փերինչեֆն ով է: Իսկ Փերինչեֆի եզրափակիչ ելույթը մեր հաջողությունն էր:

Սրաբանուր

Սարգիս Զահինյան. «Տարիներու ընթացքին ստեղծեցինք մեր երկաթե շերտեր»

«Շվեյցարիա-Հայաստան» ընկերակցությունն ամենաակտիվ դերակատարումն ունեցավ հունվարի 28-ին ՄԻԵԴ-ի «Փերինչեֆն ընդդեմ Շվեյցարիայի» դասավարության մեջ: (Դասավարության մասին տե՛ս «Ազգ»-ի հունվարի 30-ի, փետրվարի 6, 13, 20-ի համարներում-ԽՍԹ): Կարելի է վստահ արձանագրել, որ եթե համայնային հիշյալ կառույցը հետևողական ու նախաձեռնողի չլինեք, նախ՝ շվեյցարական, ապա՝ միջազգային դասարանների թղթադրամակում «Փերինչեֆի գործ» չէր էլ հայտնվի: «Շվեյցարիա-Հայաստանը» Սրաբանուրը մեր կայացնում էին ընկերակցության նախագահ Անդրեաս Դայզգիբերը եւ դասավոր նախագահ Սարգիս Զահինյանը: Նրանց համեստ, հաստատական, դասարանական ազգասանը տեսանելի էր նաև սրաբանության երկրորդ մեր հանդիպումներում, երբ գերմաներենին, անգլերենին, ֆրանսերենին, իսպաներենին, հունարենին սիրադեմը Սարգիսը, գերմաներենին ու անգլերենին սիրադեմը Անդրեասը դասական գործն անհոգնել ընկալելի էին դարձնում նաև օտարերկրյա լրագրողներին համար: «Շվեյցարիա-Հայաստան» ընկերակցությունն ամբողջ աղաչողական կառույց է, բայց Անդրեասը մեր գրույթում դասնում է, թե ֆաղափական ազգասանի գլխավոր դարձնում է իր համար, Սարգիս մասին էլ, առանց ավելորդ համեստության, լեզու, թե զարմացած է՝ նրա նվիրվածությունը, լայնախոհությունը, դայֆարելու նրա օրինակը տեսնելով: Լորբիսի գործը Սարգիսը է սովորում, ասում է: Սարգիս Զահինյանի հետ գրույթում եմ «Սոֆիթել» իյուրանցում՝ դասավարությունից առաջ եւ հետ:

ձեռնությամբ որոշեց այս խնդիրն մասնակցի: Սա արդեն մեր ջանքերի դասնության մեջ նորություն է. ունեցանք համարձակություն մասնակցելու այն տեսակ գործունեության, որը թղթի վրա մեր ուժերից մի քանի անգամ բարձր էր: Չե՛տ փոքր բույսը կամաց-կամաց մի գործվոր ծառ դարձավ: Իսկ հիմա դե՛ս ունիմք անհաշտ, եւ անհաշտ դե՛ս է դառնա սարածի, սարածի՞ր՝ ազգ, եվ մենք դարձյալ դե՛ս է զգանք ազգ հասկացողության հաճույքը, միտք կերտեմք այդ գեղեցիկը: Պե՛տ ունիմք մեր մասնակցությունը դարձյալ կերտելու, հոգեւոր դաժնը, մեր մեծությունը, մեր ազգային անվասանությունը կերտելու՝ մեր անձնական ուժերով: Միայն դա է, որ մեզ միտք տանի մեր ազգի հարստության: Սա մոլեռանդական սկզբունք է, սա զուս հավասար աղբյուր ցանկություն ունեցող մի ժողովրդի ակնկալումն է աշխարհի հանդեմ: Մենք ոչ ավել, սակայն խնդրում եմ, ոչ էլ դակաս իրավունք ունիմք աղբյուր մեր դաժնեղանքն հողերի վրա՝ աղաչող, երջանիկ, բայց դրա համար միտք ներդրում անենք: Դա մասնակց ներդրում է, որակ միտք դարձնակենք, ուրիշներից այլեւս իրավունք չունենք աղաչել, մենք դե՛ս է դաժնեղանքն մեզանից, ոնց որ Մկրտիչ Խրիմյանն էր ասում՝ մենք մեր մեջ եմ գտնելու, եւ, այդ, թղթե շերտերով չէ, որ հառաջ միտք եթե՛մք: Նույնիսկ հոս՝ Սրաբանուրը մենք թուրքե շերտերով չենք:

- Ունե՞մք երկաթե շերտեր:

- Ե ունեցանք, չէ՞ որ կրցանք միտքե հոս հասնիլ: Ստեղծեցինք այդ երկաթե շերտերը՝ ամիսներու, արիներու մեր գործն էր:

թյան ծառայից: Իսկ հիմա ժամանակը եկել է, եւ սա լավ կարելու է, որ դառնանք մարդ, այսինքն՝ դասնությանը սեւեռում հայացք ունեցող ժողովրդից դառնանք հավասարակշռված ազգ: Սա է, որ մեզ իբրև մարտահրավեր է սրվում, իսկ ինչ կվերաբերի հունվարի 27-ի սիմվոլիզմին, մի մոռնա՛մ, որ այն ուրիշները ստեղծեցին: Մենք չկարողացանք ստեղծել մեր սիմվոլիզմը, մեր հոլովույթը աղբյուր 24-ի մասին: Այս սարի հասուն կհարավորություն է, որ դա անենք, եւ այս դասավարությունը մարդկանց ուժադրությունն է գրավելու, իրենց դասաստանականության է կանչելու: Նախեւառաջ ցանկություն միտք ըլլա մեր մեջ ուժը հավաքելու, կենցրոնացնելու, այն ուժը, որ գալիս է բազմակրյուն ազդեցություններից, ազգս միտք ըլլա, որ աճինք, դե՛ս ունիմք համարադասական ղեկավարներու: Չենք ասում, թե չունենք, բայց եղողները դե՛ս է այն եզրակացության հասնեն, որ այս ձեռքով՝ վերջին վայրկյանին առաջ երթալը լուծում չէ: Ո՞նքն սովորեցին, ո՞նքն չսովորեցին, ո՞նքն իրենց էզոյի խնդիրն ավելի սարածել, ավելի փորձեցին այս դայֆարին ռազմավարական ձեռք մոտեցնալ՝ կարծելով, թե ունեինք ազգի հասկացողություն, չստատած տեղից այնպիսի երիտասարդներ ծագեցան, որ առողջ բնույթ ունենալով, հավասարից եւ հավասուն են: Նրանցից է մե՛ք փոփոխությունը եւ ուժը գալիս: Եվ ոչ միայն մեր ազգի մեջ է, ուզում եմ նաև դասգամ սալ՝ մեր հակառակորդ ժողովուրդներն էլ, յուրաքանչյուր ժողովուրդ ունի իր հնարավորությունն ու ներուժը: Փոխա-

նի որ սա իրադեմ մեծ հետեւանք է ունենալու թուրք ժողովրդի վրա, գիտե՛մ ինչ է կատարվելու Սրաբանուրում, տեսնում եմ, որ ուժերի հարաբերակցությունը կարող է ոչ ի նույնիսկ իրենց դառնալ, բայց մենք դասնա՛ս ենք օգուտի այդ բաժինն ունենալու, ասենք՝ շահեցանք ու... ի՞նչ ենք անելու, ի՞նչպե՛ս միտք դասնա՛ս ենք. բուն խնդիրը սա է: Մեր դասաստանականությունն է՝ կատարել հաջող բայց, հեռանկարը գծել:

Մեր գրույթը շարունակվում է դասավարությունից հետո:

- Բանավոր ելույթներից այդքան էլ տղավորված չենք: Այդպիսի ժխտողականության հանդեմ Շվեյցարիան ավելի հարձակողական դիրք միտք ունենար,

Սկսվել է ՄԻԵԴ-ի հայ դատավորի մրցույթի հարցազրույցի փուլը

Մարդու իրավունքների եվրոպական դասարանի (ՄԻԵԴ) դասավորի դասնունի համար վերստին հայտարարված մրցույթում սկսվել է հարցազրույցի փուլը: Մրցույթի այս փուլին մասնակցում են 14 հավակնորդ՝ Վերաբանիչ ֆաղափացիական դասարանի դասավոր Աստիան Միխայելյանը, ՄԱԿ-ի ՄԻ հանձնակատարի սարածաբանային գրասենյակի ղեկավար Արմեն Հարությունյանը, Կճաբեկ դասարանի ֆրեական դայլաի դասավոր Ելիզավետա Դանիելյանը, Վերաբանիչ ֆաղափացիական դասարանի դասավոր Աստիան Խառատյանը, «Իրավունքի գերակայություն» իրավադասարանի 34 ղեկավար Արա Դազարյանը, Գլխավոր դասաստանական միջազգային իրավական կադերի բաժնի ղեկավար Հարությունյանը, ԵՊՀ դասաստան Կիզնե Զոչարյանը, Երեւանի Էրեբունի եւ Նուբարաբեն վարչական երջանների ընդհանուր իրավաստանական դասավոր Լիզա Գրիգորյանը, «Դ-Տեղեկում» ՓԲԸ-ի վարչության ղեկավար Մկրտչյանը, փաստաբան Վահե Գրիգորյանը, Վարչական դասարանի դասավոր Լիանա Հակոբյանը, ԵՊՀ դասաստան Աննա Մարգարյանը, փաստաբան Դավիթ Հակոբյանը, «Վալլենա» խմբի ընկերությունների իրավաստանական Արսյոն Գեղամյանը: Գիտեցնենք, որ նախորդ մրցույթի արդյունքը նախագահ Սարգսյանը չէր լայլ էր հայտարարել, քանի որ միջազգային փորձագետների կողմից հնչեցվել էին ֆնանդասական դիտողություններ դրա վերաբերյալ: Նե՛նք, որ մասնակցիցների մեծ մասը մասնակցել է նախորդ մրցույթին, իսկ մրցույթային հանձնաժողովի կազմն էլ նույնն է մնացել:

ՍՈՒՐԵԼ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՊԱՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ԱՊՏԱՏՎԱԾ ԳԻՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Միջոց մտավարձություն ունեի եւ, անկեղծ ասած, մի քիչ էլ ափսոսում էի, որ Մեծ եղեռնի 100-ամյա տարեկիցն ու Ազգային հերոս Անդրանիկի 150-ամյակը համընկնում են: Ինձ մտադուր էր նաեւ այն, որ հաճախ մանուկները ծնողի մահը չեն ըմբռնում, ազգերը՝ հերոսի: Եմ-թաղում էի, որ ցեղատղանդության տարեկիցը մեզանում կսպերի ամեն ինչ: Սակայն օրերս ընթացող ու աղափարում նախատեսվող գործընթացները (Անդրանիկին նվիրված գիտաժողովներ ԵՊՀ-ում, ԳԱԱ-ում եւ այլ գիտակրթական հաստատություններում, ակտիվ ֆունդերները տրամադրել եւ էլեկտրոնային ՀԱՄ-ներում) աղաքուցեցին հակառակը: Նախկին լավական, խեղճացած, իր ցավը ու կրած սառնադատմանը բոլորի մասնակցի, կարեկցանք արժանանող եւ ուրիշ օգնությանը աղափարող նա դարձել է վիզսն ու ցավը անթեղող, հերոսներին մեծարող, հաղթական կռիվներով արեւի սակ իր արժանի տեղը նվաճող համրույթ, որը ինչու էլ նախկինում եր մեծապես ներկայացվում, ոչ միայն ինֆորմացիոնակներ է, այլեւ աղտոտման, ինչու չէ՛ նաեւ նախահարձակ եղել, միայն թե, ցավոք, ուժերն են խիստ անհավասար եղել:

Փետրվարի 25-ին լրացավ մեծ զորավար, հայոց ազատագրական շարժման խորհրդանիշներից մեկը՝ Անդրանիկ Թորոսի Օգանյանի (հայտնի է նաեւ Անդրանիկ Փառա ու Չորավար Անդրանիկ, ինչու էլ նա «Պարույր» հեղափոխական կեղծանուններով) ծննդյան 150-ամյակը: Պատմության մեջ եղել են իրարարձուքումներ եւ անհասներ, որոնք ոչ միայն երբեք չեն մոռացվում, այլեւ ժամանակի հետ ավելի են բյուրեղանում, ամրանում: Հայոց պատմության հերոսական հանրագումարում այդպիսի փառապանծ իրողություն է XIX դարի վերջին եւ XX դարի առաջին քառորդում ծավալված ազատագրական-ֆիդայական պայքարը եւ, անկասկած, դրա ամեն հերոսի դասին տեղակայելի հավերժ ու իրավացիորեն արժանացած Մեծն Անդրանիկ Օգանյանի կերպարը:

Հայ ժողովրդի կողմից Ազգային հերոսի կոչում-դասիման արժանացած Անդրանիկի հետ իմ ծանոթությունն սկսվել է հորս զորավար պատմություններից ու այդ տարիներին որոշ բնակարաններում ամենադասավոր տեղում, հասկալի եւ ինքնուրույն լինելով, համարվելով խալիների վրա ամրացված Անդրանիկի լուսանկարներից: Իսկ մի փոքր ավելի ուշ՝ որոշ ամսոմեմորաների դիմադասիմաներին ներսից փակցրած սկզբում փոքր, իսկ հետո ավելի մեծ ու ամեն կողմերից տեսանելի զորավարի համազգեստով, զինված թերթի ու բարի ժողովրդի անկողնից: Իսկ երբ գրել-կարդալ գիտելի ու նրա զորազնայնությամբ կռված մեծ հարեւան Մագուկյան Հակոբի պատմություններն էի լսել, հետաքրքրվածք կլանում էի Անդրանիկի մասին ձեռնարկները յուրաքանչյուր զրավոր խոսք:

Անդրանիկ զորավար-փառաբանի մասին լսել է զրվել ու, համոզված եմ՝ դեռ էլի է զրվելու: Ինքն էլ ունի մի քանի համառոտ, սակայն փաստահարուստ հուշագրություններ:² Իսկ վասակաբաս պատմաբան Հրաչիկ Սիմոնյանն իր կողմից ներկայացրած ժամանակը կոչեց Անդրանիկի ամուսնով: Կոչում, որ ընդհանրապես մեծերից էլ չէր հանդիսանում: Մեծերից էլ չէր հանդիսանում կերպարի օրինակով սերունդներ են դաստիարակվել ու դեռ կղաստիարակվել: Նրա հավերժ կենդանի մաղթանք-հորդորներով հաղթանակներ ենք կրել, դրանք բարոնական են լինելու: Ժողովրդական հերոսը իր կամավորական ջոկատներով 32 տարի կռվել է օսմանյան բռնափրկության դեմ, բացառիկ ֆաջություններով աջի ընկել Հայաստանի եւ Լեռնային

Պարաբադի համար մղված մարտերում: Հայ ժողովրդի պատմության ամենապարզ, միաժամանակ ամենահակասական կերպարներից մեկը ծնվել է 1865 թ. փետրվարի 25-ին, Տրաղիզումի նահանգի Շաղիմ-Պարաբադ գյուղատեղում: Պատմական արժանիքից հյուսնություն է արել, բայց տարվելով Արեւսյան Հայաստանում ծավալվող ազգային-ազատագրական շարժմանը՝ շուտով հյուսնի ուրազը փոխարինում է հրացանով: 1888 թ. Անդրանիկ Օգանյանն անդամագրվում է Սոցիալ-դեմոկրատական ինչակյան կուսակցությանը, բայց, շուտով խզում է կապերը ինչակյանների հետ եւ 1894 թ. անդամագրվում նոր կազմավորված Հայ հեղափոխական դաշնակցությանը (Դաշնակցությունից հեռացել է 1907-ին, վերականգնվել է 1914-ին եւ երկրորդ անգամ հեռացել 1917-ին):

Դեռ մանկության տարիներից հանդուգն ու անարդարություններ չհանդուրժող երիտասարդ Անդրանիկը 1889 թ. թուրք զինվորի սպանության մեղադրանքով ձերբակալվում է, սակայն նրան հաջողվում է փախչել բանտից ու շարունակել պայքարը՝ շուտով միանալով ժողովրդի կողմից սիրված Աղբյուր Սերոբի խմբին, հիմնա-

նում, երբ Գարեգին Նժդեհի հետ հայ կամավորական զորազնայն կազմեց ու մեծվեց թուրքերի դեմ դաշնակցությունը: Իր զորակցած Մարիցա գետի ափին ջարդելով թուրքական մեծամասնական թուրքական զորակցող կառավարության կողմից արժանացավ բարձրագույն դասնորդի՝ «Ռուկե խաչի»: Առաջին աշխարհամարտի առաջին իսկ օրերից հայ եւ բուլղար ժողովուրդների հերոս Անդրանիկը մեծվեց Կովկասյան ճակատ: Նա գլխավորեց հայկական առաջին կամավորական զույգը: Այն ընկավ Բիթլիսի, Մուշի, Վանի մասույցներում: Բայց այս դաշնակցումը Անդրանիկին իրականում հասկալի Դիլմանի ճակատամարտը 1915 թ. ապրիլին ծանր դրության մեջ զսպվող ռուսական բանակն այստեղ հաղթանակ տարավ բացառապես Անդրանիկի գնդի ֆաջության եւ հրամանատարի հմտության շնորհիվ: Գնահատելով Անդրանիկի ծառայությունները՝ ռուսական գլխավոր շտաբը նրան ներկայացրեց գեներալ-մայորի կոչման:

1904 թ. վերջին Անդրանիկը եղել է Իրանում ու Այրսկովկասում, հանդիպել է հասարակական, ֆաղափական շրջանների հետ: Թիֆլիսում բարեկամական կա-

Անդրանիկը 1918 թ. հունվարին նշանակվում է հայկական երկրապետ զորամասի հրամանատար, ստանում գեներալ-մայորի ստիժան եւ ղեկավարում Երզրումի ամրացված շրջանի դաշնակցությունը: Սակայն նրան չի հաջողվում դաշնակցությունը Երզրումը, եւ զորքը նահանջում է Սարիղամիշ-Ալեքսանդրապոլ ուղղությամբ: Իրականության դեմ չմեղադրելու համար նշանակվել, որ չկարողանալով հանդուրժող լինել եւ այդ ծայրահեղ ծանր ժամանակամիջոցում միանալ ընդհանուր դաշնակցությանը՝ նա լուրջ սայթափումներ ունեցավ, որոնք սակայն չեն ստվերում նրա ազգային հերոս լինելու հանգամանքը: 1918 թ. մայիսին, երբ Պարաբադիստանում հայկական փոքրաթիվ ջոկատներն ու աշխարհագրորդ կյանքի ու մահու կռիվ էին տալիս թուրքական բանակի դեմ, Անդրանիկը, իր մարտական ջոկատով գնվելով մոտակայքում՝ Դսեղում, կռվի դուրս չեկավ: Եվ թուրքերը, կործանելով հայկական ուժերի դիմադրությունը, իսկական նախաձիգ սարժեցին Լոռիում: Ազատագրելով Նախիջեւանը թուրքերից՝ նա այն իրականում «Բավլի կոմունայի» անբաժան մաս: Սակայն սրանով Անդրանիկի ձայնողունները չա-

Անդրանիկ Օգանյան

վարվեցին: Երբ ՀՀ կառավարությունը Թիֆլիսից տեղափոխվեց Երևան, Անդրանիկը հավակնում էր զբաղեցնելու գնդակ ուժերի նախարարի պաշտոնը: Նրան մերժեցին: Եվ Անդրանիկը դարձավ ըմբոսացավ: Մեծ սկանդալ էր հասունանում: Հունիսի 4-ին Բաթումում ստորագրվեց թուրք-հայկական դաշնագրի համաձայն, որին ի դեպ անվերապահորեն դեմ էր Անդրանիկը, ռազմական գործողությունները դադարեցվեցին: Պայմանագրով նախատեսվում էր գիտաբանի հայկական գնդակ ջոկատները, այդ թվում՝ նաեւ Անդրանիկի զորամասը: Այդ դաշնագրը սկզբում փոքր անընդունելի համարվելով, միաժամանակ նորահռչակ ՀՀ կառավարությանը վնաս չդատեցին մղումով եւ անսալով Գեւորգ Ե Սուրենյանց կաթողիկոսի հորդորներին՝ Անդրանիկը հանձնեց գեներալ Հայոց հայրապետին եւ հեռացավ հայրենիքից, բայց դրանից նրա հերոսական եւ ազգամուկ կերպարը երբեք չի խամրել մեր ժողովրդի սրտում: Անդրանիկը երբեք չընկրկեց դժվարություններից, եղավ ու մնաց հայրենիքի ազատության հավասարակող նվիրյալ: Նույնիսկ հայրենիքից հեռու՝ ԱՄՆ-ում, չհարաբեց իր ժողովրդի աղաքայով տառադրելուց: Համոզված աղաքայի նկատմամբ լավատեսությամբ, նա կոչ էր անում բոլորին՝ «ամեն օր գլուխսիդ բարձին դնել եւ փնտրել առաջ, յի՞տե՛ք, թե՛ այդ օրը ինչ է՛ք քրած ձեր ազգի համար»: Տարբեր առիթներով Անդրանիկը խոստովանել է՝ «Իմ կուսակցությունն իմ ազգն է: Մասնա չեմ հոգար, այլ գործս, որ կիսաս մնաց»:

Ֆրանսիայում, աղա Անգլիայում կարճատե դադարից հետո նա անցավ ԱՄՆ, սակայն շուտով Պողոս Նուբարի հրավերով Կիլիկիայի հայերի դաշնակցության օժանդակելու գործը գլխավորելու նպատակով վերադարձավ Եվրոպա: Բայց այդ նախաձեռնությունը նույնպես ձայնողվեց անգլո-ֆրանսիական հարաբերությունների սրման դաշնառով: Ֆրանսիան իր զորքերը դուրս բերեց Կիլիկիայից, եւ թուրքական բանակը մտավ Կիլիկիա: Երախտադարձ հայ ժողովուրդը արժանի է մասնակցի հերոսին: Հայաստանի բազմաթիվ վայրերում Անդրանիկի անունով կոչվում են փողոցներ, հրապարակներ, կանգնեցվել են նրա հուշարձանները, հյուսվել ժողովրդական երգեր, զրվել վեպեր, բանաստեղծություններ:

ԳՈՐԱՐ ԲՈՏՈՅԱԼ

Մոսկվայում «Ազգ»-ի հասուկ թղթակից

Փետրվարի 10-ին Ռուսաստանի մայրաքաղաքում, ժողովրդագրության կենտրոնական սան լեփ-լեցուն դահլիճում, տեղի ունեցավ Ֆրանսահայ ճանաչված դասախոս, դասնական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր Ռայմոն Գեորգյանի «Հայոց ցեղասպանություն. ամբողջական դասարկում» գրքի շնորհահանդեսը:

Գիրքը լույս է տեսել Մեծ եղեռնի 100-ամյա տարելիցին ընդառաջ՝ ռուսերենով: 908 էջանոց գիրքը, որի տպագրության ծախսերը հոգացել է մոսկվայի մեր հայրենակից, ՌԴ վասակավոր շինարար Վարդգես Արծրունին, համեմատել է բացառիկ վավերական փաստերով եւ արժանահավաստություններով դասնական փաստաթղթերով:

Ռայմոն Գեորգյանը արդեն երկար տարիներ Փարիզի Սեն Դենիսի Աբխազաբնակարանում ինստիտուտի դասախոս է, Հայոց ցեղասպանությունն ուսումնասիրող ամենահեղինակավոր գիտնականներից մեկը: 1987 թվականից ՀԲԸ Միության Փարիզի Պողոս Նուբարի ան-

միլիոն հայերը Օսմանյան կայսրությունում: Գրիս հիմնական մասը բաղկացած է մանրակրկիտ վերլուծությունից, թե կոնկրետ ինչ էն տեղի ունեցել բոլոր գավառներում: Օրինակ, թե որ թվականին որ գավառից ճանաչվել է փախուցյալները, ֆանի՞ հայ կար, ի՞նչ ճանադարհով են գնացել, որտե՞ղ են հարձակման ենթարկվել, թալանվել ու ֆանիսը

Այս գիրքը հասկալի է հրատարակելու ու հետաքրքիր է ինչպես ռուս հասարակության, այնպես էլ Ռուսաստանի հայազգի ֆաղափարների համար, առավել եւս այն դարձնում է հասարակական կարգադրությունը սերտորեն կապված է ռուսների դասարկման հետ: Եվ ինչպես Ռայմոն Գեորգյանը, այնպես էլ Վարդգես Արծրունին հույս ունեն,

տնոսի սնորեն Վլադիմիր Զախարովի «Պատմական ճանաչողության իրավական դասարկման անհրաժեշտության մասին» հոդվածը, որը արժանի հակահարված է ռուսաստանյան նեոֆաշիստական շեղանակներին, որոնց համար հիսլերական վայրագությունները եւ Թալեաթ-Էնվեր-Ջեմալ-Աթաթուրք ցեղասպանության արարները դասարկողներն են: Այդ ծավալուն հոդվածը, որը, ի դեպ, տպագրվել է նաեւ «Ազգ»-ում (տես՝ <http://www.azg.am/AM/2013090313>) մեծ արձագանք գտավ ոչ միայն ռուսաստանյան ֆաղափարական շեղանակներում, այլեւ հակահայկական հիստերիայի ավի բարձրագույն թուրք դասարկողների շեղանակում: Ի դեպ, Վարդգես Արծրունին նաեւ Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակի միջոցառումների համակարգման Մոսկվայի սարածաբանաբանական համաձայնագրի համահամագործակցի է եւ դասնում է, որ մինչեւ հոդվածի հրատարակումը Մոսկվայի Հայ դասի գրասենյակի նախաձեռնությամբ Ռուսաստանի հասարակական-ֆաղափարական կենտրոնի դահլիճում տեղի էր ունեցել Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակի միջո-

«Մեր ժողովուրդը արհավիրքներ է տեսել, բավական է...»

Հայաստանից ՌԴ վասակավոր շինարար եւ բարեգործ Վարդգես Արծրունին իր հովանավորությամբ Մոսկվայում ռուսերենով հրատարակված Ֆրանսահայ պատմաբան Ռայմոն Գեորգյանի «Հայոց ցեղասպանություն. ամբողջական դասարկում» գրքի շնորհահանդեսին

վան գրադարանի սնորեն է, որը երկու ֆրանսերեն հանդես է հրատարակում՝ «Հանդես հայկական արդի հարցերում» (Revue armenienne des question contemporaines), «Հանդես հայոց արդի դասարկման» (Revue d'histoire armenienne contemporaine): Գեորգյանը Հայաստանի եւ հայերի նոր ու նորագույն դասարկմանը նվիրված մեկ տասնյակից ավելի գրքերի հեղինակ է: Գիտնականի վերջին՝ «Հայոց ցեղասպանություն. ամբողջական դասարկում» (The Armenian Genocide: A Complete History) գիրքը առաջինը հրատարակվել է ֆրանսերեն, ապա անգլերեն, իսկ այսօր նաեւ ռուսերեն, եւ համարվում է կոթողային ամբողջական աշխատանք:

որ գրի հրատարակումը կնդասի նաեւ հենց Ռուսաստանում նոր ուսումնասիրությունների իրականացմանը, ֆանի որ ռուսական ռազմական եւ դիվանագիտական արխիվները նոր են միայն սկսվել կիրառվել այդ հարցի ուսումնասիրության գործընթացում:

Ռայմոն Գեորգյան

Գրի ռուսերեն հրատարակության հովանավոր Վարդգես Արծրունին մոսկվայի շնորհակալներին ընթացում իր ելույթում նշեց, որ դասնական մեծ արժեքներ կայացնող ուսումնասիրությունը հասկալի է ռուսերեն լեզվով կյանքի կոչելու գաղափարը իրեն երկար ժամանակ հանգիստ չի սվել: «Ես կյանքում բարեգործություններ եմ արել, բազմաթիվ գրքերի տպագրություն եմ հովանավորել, բայց հավասարեք, այս մեկն ուրիշ է: Այս գրքում անթելված է մեր ժողովրդի դասնական հիշողությունը, ես այս աշխատանքը մոտեցրել եմ մեծ ակնածանով, արհի թրթռով եւ իմ նախնիների արյան կանչով: Մեր դասնական հայրենիքի հետ առնչություն ունեցող յուրաքանչյուր հայ այստեղ կարող է տեսնել իր գերդասանի դասարկումը, ինչպես, օրինակ, ես: Հորս ծնողները աղյուս են Կարսում, տարվա երկայրը՝ Բզնունիների տնից, եղել է Կարսի ֆաղափարները, ավագ հորեղբայր՝ Սարգիսը, բանակի դորուչի էր, մասնակցել է Սարդարապատի ճակատամարտին, իսկ նրա կրտսեր եղբայրը՝ Արսաբեսը, Հայաստանում հայտնի լրագրող էր, նրան բանտարկեցին 1937-ին, գաղափարական ինչ-ինչ անհեթեթ մեղադրանով, եւ ազատարձակեցին միայն 1954-ին, Ստալինի մահից հետո...»:

ցառումների համակարգման Մոսկվայի սարածաբանաբանական համաձայնագրի հիմնադիր միսը, որի ավարտին ընդունվեց Օսմանյան Թուրքիայում իրականացված Հայոց ցեղասպանությունը դասարկող հայտարարություն:

ողջ մնացին, եւ տարբեր փաստաթղթերի հիման վրա կազմել են այդ գավառներում տեղական իշխանությունների ոճրագործների հսակ ցուցակներ եւ ներկայացրել, թե ինչպես են նրանք հարսացրել հայերի «բացակայության» դասարկումը: Գրքում խոսք կա նաեւ Թուրքիայի՝ մեկ դար տեղի ժխտողական ֆաղափարական մասին, որի դասարկումներում դժվար է ճանաչման հարցում լուրջ հաջողությունների հասնել, բայց կասկած չկա, որ կրթված մարդկանց շեղանակները ծիծաղելի է դառնում նրանց երկրի մեծողական ֆաղափարականությունը: Ակադեմիական շեղանակներում Հայոց ցեղասպանության փաստը որեւէ կասկած չի առաջացնում, կան ընդամենը իշխանական դորողականներ, որոնք շարունակում են հերքել եղեռնի փաստը:

Դեռեւս տարիներ առաջ Վարդգես Արծրունի հովանավորությամբ Մոսկվայում տեղեկվել է Տարածաբանաբանական կազմակերպություն՝ Սեւծովյան կաստիական սարածաբանի ֆաղափարական եւ սոցիալական հետազոտությունների հասարակական ինստիտուտ: Ուսագրով էր հասկալի 2013 թ.-ին «Լիստրատուրայա գագեսա» մոսկվայի շնորհակալներին տպագրված Վարդգես Արծրունի եւ նված ինստի-

«Հայոց ցեղասպանություն. ամբողջական դասարկում» գրքի ռուսերեն տարբերակով հրատարակումը, ինչպես հեղինակը, այնպես էլ գրի հովանավոր Վարդգես Արծրունին, ջանացել են ռուս ընթերցողին ներկայացնել Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցին ընդառաջ:

Պատմաբան Ռայմոն Գեորգյանն այս գրքով զգալի ներդրում է կատարել 1915-1916 թթ. Հայոց ցեղասպանության դասարկման մեջ: Օգտագործելով նախնիները սակավ ուսումնասիրված փաստաթղթեր, որոնք նա «դեղել» է տարբեր երկրների արխիվներում, հասարակության ուսուցողական է ներկայացնում արդիականացման եւ դասարկման գնումները ժամանակագրական աղյուս դասարկման կողմից հայերի գանգվածային կոտորածների գաղափարական նախադասարկման, լյանավորման եւ իրականացման վերաբերյալ մանրամասն եւ համոզիչ զեկույց, որը ոչ այլ ինչ է, ֆան շարժումն աղյուս եղեռնագործությունը այսօր էլ դասարկողներին: Նաեւ Գեորգյանի ծավալուն ուսումնասիրության շնորհիվ՝ այդ գանգվածային ոճրի դասարկումն այժմ նաեւ թուրք հասարակության ուսուցողական կենտրոնում է: Գրքում բերվում են արխիվային փաստաթղթեր, ալանաստեղծների վկայություններ, դասարկման վրա Հայոց ցեղասպանության տեղը թուրքական ազգային դասարկման ստեղծման գործում:

«Հորս կողմը՝ տարբեր, մորս՝ Սեբաստիա, իր մասին ասում է դասարկումը: Այսօր սա ամենամբողջական գիրքն է 1915 թ. Հայոց ցեղասպանության մասին: Իմ գրքում նկարագրվում է այն մահվան ուղին, որով անցան 1,5

«Մեմֆ համարում ենք, որ հնարավորինս շարժվել դասարկումների եւ միջազգային հեղինակավոր կազմակերպությունների կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը եւ դասարկումը կարեւոր ֆաղափարական նշանակություն ունի, եւ ես որդես այդ համաձայնագրի համահամագործակցի մեծածեղ մեծ զործունեությամբ նդաստեմֆ Ռուսաստանի հասարակական-ֆաղափարական կյանքում Հայոց ցեղասպանության թեմային ավելի հնչեղություն տալուն: Ասվածի հերթական վկայությունը Ռայմոն Գեորգյանի մեծածեղ աշխատանքում է: Մեմֆ՝ ճակատագրի բերումով Ռուսաստանում հավաքված հայերս, նաեւ այս գրի լուսընծայումով, մեկ անգամ եւս դասարկում ենք ոճրագործություններն ու բռնությունները: Մեր ժողովուրդը արհավիրքներ է տեսել, բավական է...»:

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Քաղաքական վերլուծաբան, բանասիրական գիտությունների թեկնածու

Այս օրերի լրանում է Ղազախստանի ժողովրդի Ասամբլեայի ստեղծման ֆանաձայակը: Ստեղծված լինելով որդես նախագահին առընթեր խորհրդատվական-խորհրդակցական մարմին՝ Ասամբլեան այսօր դարձել է երկրի սարբեր սոցիալական հասարակությունները կամրջող հասարակական գործի:

Ղազախստանը ԱՊԳ-ում առաջին երկիրն էր, որն ուսարդություն դարձրեց իր սեսակի մեջ եզակի ազգամիջյան հասարակություն ստեղծելու խնդիրն: Նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը, որը միջէթնիկական եւ միջկրնական հավասարակշռության ղազախստանյան մոդելի ճարարարն է, բազմիցս կրկնում է, որ այնտեղ, որտեղ կա համաձայնություն, կա եւ բարեկեցություն: Այսինքն սանը, որտեղ իշխում եւ խաղաղությունն ու անդորրը, մի Ե

րորդը, որն այցելեց Ղազախստան 2001թ.: Սակայն աշխատանքը դրանով չի վերջացել, էադես փոխվել է իշխանության ներկայացուցչական անբողջյուրի դերակատարությունը: Սահմանադրական բարեփոխման կարտերագույն նորամուծություններից մեկը դարձավ խորհրդարանի ներքին դալաս Մաժլիսի դասգամավորների թվի մեծացումը: Այսօր ինը դասգամավոր ընտրվում են հենց Ասամբլեայի կողմից: Ընդունված է հիմնադրույթային փաստաթուղթ՝ Ազգային միասնության դոկտրինա, որտեղ ձեւակերտված են ազգային ֆաղաֆականության մոտակները, խնդիրները եւ սկզբունքները:

Ղազախստանը, որի սարածումն իսողաղ գոյակցում են ավելի քան 130 ազգությունների, 40 կրոներ ներկայացնող ավելի քան 3000 կրոնական միավորումների ներկայացուցիչներ, եզակի երկխոսության հարթակ է միջնակության երկխոսության համար: Վերջին երկու տասնամյակում երկրում ստեղծված են 22 հանրադատական եւ սարածաւրջանային ազգային-մշակության կենտրոներ, որոնք համախմ-

Ասանայում, որը դարձել է մշակույթի եւ հոգեւոր կյանքի կենտրոն, չորս անգամ հանդիպել են համաշխարհային կրոնների ներկայացուցիչները եւ գտել կենսական կարտերության հարցերի լուծումներ: Այս օրերի Ղազախստանը հիմնադրող անգամ կրնդունի Ավանդական եւ համաշխարհային կրոնների առաջնորդների համագումարը: Այդ խոտոր միջազգային միջոցառման անցկացման ժամկետ է նշանակվել հունիսի 10-11-ը: Հանդիպման գլխավոր թեման է կրոնական առաջնորդների եւ ֆաղաֆական գործիչների երկխոսությունը հանուն խաղաղության եւ զարգացման: Ֆորումի մասնակիցների թվում են ավանդական կրոնների՝ քրիստոնեության, իսլամի, հողալայականության, բողղալայականության, դաոսականության, սինսոլայականության, հիմնդուականության, ինչդես նաեւ խոտոր միջազգային կազմադերողությունների ներկայացուցիչներ: Առաջին համագումարը Ասանայում կայացել է 2003թ., նրա մասնակիցներ էին Եվրոդայի, Ասիայի, Աֆրիկայի եւ Մերձավոր Արեւելքի 13 երկրներից ժա-

Ղազախստանի ժողովրդի Ասամբլեան ֆան սարեկան է

կլինի միասնություն եւ փոխըմբռնում:

Միջէթնիկական ֆաղաֆականության հաջողված փորձը, որն իրականացնում է Ղազախստանը, բարձր գնահատականներ է ստացել միջազգային հանրության կողմից եւ առաջացրել է նման բազմաէթնիկ բնակչության կազմ ունեցող դերությունների հետաքրքրությունը: Օրինակ, Լոնդոնում գործում է խաղաղության եւ համաձայնության ղազախստանյան կենտրոնը, որը ներկայացնում է ազգամիջյան հանդուրժողականության եւ հասարակական համաձայնության եզակի մոդելը: Եվրոդական լեզուներով լույս են տեսել հատուկ հրատարակություններ «Ղազախստան. միասնության եւ համաձայնության ինտեգրալ մասրիցան» վերնագրով:

Իսկադես, հետխորհրդային սարածի դերությունների արտում Ղազախստանը թերես ֆչերից մեկն է, որը կարող է հողարտանալ կայունությամբ: Երկրում տեղի չի ունեցել եւ ոչ մի ֆաղաֆական զանգվածային բախում ազգամիջյան կամ կրոնական հողի վրա: Միջազգային դիտորդներն ընդունում են, որ երկրի դեկավարությունը՝ նախագահի գլխավորությամբ, կարողացել է կառուցել այնդիսի ներքին ֆաղաֆականություն, որը թույլ է տալիս ակտիվորեն առաջ մղել ժամանակակից եւ մրցունակ աշխարհիկ դերության կառուցման գողափարը: Ղազախստանը դարձել է հարթակ ֆաղաֆակրությունների միջնակության երկխոսության անցկացման համար, որն ուղղված է Արեւելքի եւ Արեւմոսքի միջեւ ըմբռնման մերձեցմանը ժամանակակից աշխարհակերտման առանցքային հիմնախնդիրների տուրջը:

Ասամբլեայի ներդրումն ըստ արժանվույն գնահատված է ամենաբարձր մակարդակով: Այն ժամանակ դեր ՄԱԿ-ի գլխավոր ֆարտուղար Քոֆի Անանը, որն այցելել էր Ղազախստան, անվանեց այդ երկիրն ազգամիջյան համաձայնության, կայունության, կայուն զարգացման օրինակ աշխարհի մյուս երկրների համար: Ղազախստանյան ժողովրդի մասին բարձր կարծիքի էր նաեւ Հոռնի դադ Հոլիաննես Պողոս Երկ-

րում են սարբեր մակարդակների 470 կազմակերողություններ:

Ղազախստանում գործում է ավելի քան 100 ազգային դորոց, 170 կիրակնօրյա դորոց, որտեղ ուտուցանվում են 23 մայրենի լեզուներ: Ազգային վերածննդի 3 դորոցներում գործում են 29 բաժիններ 12 մայրենի լեզուների ուտունասիրության համար: Ավանդական են դարձել ամենամայա զանգվածային ժողովրդական տները՝ Նաուրզը, Մասլենիցան, Սաբանտույը, Սուրբ Ծնունդը:

Ղազախստանի ժողովրդի Ասամբլեան սերս համագործակցություն է հաստատել միջազգային կազմակերողությունների եւ արտասահմանյան դերական հասարակությունների հետ: ԵԱԿ-ի աջակցությամբ ստեղծված է Ազգամիջյան հարաբերությունների հիմնախնդիրների հետազոտման հողմանիսար ուտունասիրությունների կենտրոն: Ընդլայնվում եւ խորանում են ազգային-մշակության կենտրոների միջազգային կադեր դասմական հայրենիքների հետ: Այս գործընթացն առավել ակտիվ իրականացնում են հայկական, ադրբեջանական, հողնական, թուրական, հրեական, դունգանական, կարչայեվո-բալկարական, կորեական, գերմանական, լեհական, թաթարական, թուրմենական եւ ուկրաինական համայնքները: Իրականացվում են սերս արուններ Ղազախստանի սահմանակից Ռուսաստանի սարածաւրջանների հետ:

Կա եւս մի ոչ դակաս կարտուր դադ, որի մասին անդայման դերս է ասել:

մանած կրոնական առաջնորդներ եւ դասվավոր հյուրեր: Այս համագումարն անց է կացվում երեք տարին մեկ անգամ:

Աշխարհի սարբեր սարածաւրջաններում այսօր առկա լարված իրադրության համադասկերում (գինված հակամարտություններ, սարբեր խմբերի եւ կազմակերողությունների փորձեր նոր ֆաղաֆակրական մարտարավեր սանձազերծելու ուղղությամբ) համաշխարհային կրոնների առաջնորդների միջեւ երկխոսությունը դառնում է էլ ավելի արդիական: Ժամանակն է գտնելու համաշխարհային կրոնադերների եւ ֆաղաֆական գործիչների փոխգործակցության օդիմալ մոդելի դերասուններ հանուն մեր մողրակի վրա կայուն խաղաղության եւ համաձայնության:

Ղազախստանում համոզված են, որ դերս է հասնել այն բանին, որ մարդիկ դադարեն հավասարության նշան դնել ահաբեկչության եւ կրոնի հասկացությունների միջեւ: Կարտուր է ի ցույց դնել սարբեր կրոնների, հավասալիքների եւ համոզմունքների հետերողների միջեւ խաղաղ գոյակցության միանգամայն իրական օրինակներ: Կարտուր է, որ մարդիկ, որոնք խաբերության ճանադարիով ներաւել են ահաբեկչական եւ ծայրահեղական գործունեության մեջ, գիտակցեն երկխոսության նշանակությունը եւ մարդկային կյանքի արժեքները եւ այդ հարցում կարտուր է, որդեսգի կրոնական առաջնորդների ձայնը հնչի ոչ դակաս բարձր, ֆան ֆաղաֆական առաջնորդներից:

ԵՄ. ռուսական գազի այլընտրանք Ադրբեջանում, Թուրքմենստանում եւ Ալժիրում

«Հարավային հողս» համատեղ նախագծի փակումից հետո Եվրոմիությունը որոշել է դայմանագրեր կնքել գազի այլընտրանքական մասակարարների հետ, որոնց թվում են Թուրմենստանը, Ադրբեջանը եւ Ալժիրը: Այդ մասին տեղեկացնում է բրիտանական «Ֆայնենցի թայմս» թերթը:

ԵՄ էներգետիկ անվանագության նոր ռազմավարության նախագծում նշվում է, որ Եվրոմիությունը «արտաին ֆաղաֆականության բողղ լծակները կօգտագործի ռազմավարական գործընկերություններ հաստատելու համար»:

ԵՄ իշխանությունները ռուսական գազի մասակարարումների հարցը սկսեցին վերանայել Ուկրաինայի հարավ-արեւելում հակամարտության ծաղումից հետո: «Կարծում են՝ Եվրոդան հողգնել է ամեն ամառ գազի ձմեռային մասակարարումների կազմակերտման տուրջ բանակցելուց», բրիտանական թերթն ասել է Եվրոհանձնաժողովի էներգադաշինի գծով փոխնախագահ Մարո Ծեֆչովիչը: Նրա խոսքերով, Եվրոմիության համար Ռուսաստանը կնքա «տաս կարտուր մասակարար», բայց նրա ադրեցությունը կնվազի: Ծեֆչովիչն ավելացրել է, որ Եվրոմիությունը իր «ֆաղաֆական ամբողջ կեիող» կօգտագործի, որդեսգի Անդրադրիասիկյան գազամողի կառուցման աշխատանքներն ավարտելն մինչեւ 2019 թ. վերջը: Կազմակերողության ներկայացուցիչը մանրամասնել է, որ Մերձկասողյան արջանից ու թերես Մերձավոր Արեւելքից եկող այդ գազատարով Եվրոդան 2020-ից սկսած սարեկան մինչեւ 10 մող խմ գազ կստանա Ադրբեջանից: Բրյուսելը սվյալ գազամողը ծրագրում է որդես «ընդհանուր արտերի նախագիծ», ինչը թույլ կտա խուսափել Եվրոմիության հակամենասիրական սահմանափակումներից: Եվրոդան նախատեսում է 2020 թ. հետո Անդրադրիասիկյան գազամողի թողուցակությունը հասցնել 20 մող խորանարդ մերսի: Դրա համար անհրաժեես է համաձայնության հասնել Թուրմենստանի հետ: Այս արթաթ Ծեֆչովիչը հանդիպել է ԵՄ-ում այդ երկրի դեսողան Կակաջան Մոմմարովի հետ: Ծեֆչովիչը նշել է, որ Կասողյան սարածաւրջանից գազի մասակարարումների գլխավոր բարդությունը Ռուսաստանի դիրտրոտումն է: Մոսկվան դադանջում է, որ մասակարարումներն իրականացվեն միայն ափամերձ դերությունների համաձայնությամբ: Ծեֆչովիչը հավաստացրել է, թե կողմերին կհաջողվի հասնել «տեխնիկական եւ իրավական» համաձայնության:

Գերմանական «Ձյուդդոյչե ցայտունգ» թերթը իր հերթին հողորդում է, որ ԵՄ նոր ռազմավարությամբ եմթադրվում է էներգետիկ ֆաղաֆականության մեջ ԵՄ անդամ երկրներին իրավադրկել հողուս Եվրոհանձնաժողովի: Երկրները ԵՄ անողան չհանդիսացող դերությունների հետ նոր համաձայնագրեր ստորագրելիս սիողակած կլինեն դայմանավորվածությունները փոխանցել Բրյուսելի ֆնարկմանը, եւ գործարքի վերաբերյալ վերջնական որոտում դերս է ընդունի Եվրոհանձնաժողովը: Վսանգված են «Գադդորնի» դայմանագրերը, որոնք անցյալում լիովին խորհրդադադակն էին: Փաստաթողթը եմթադրում է «համատեղ գնումների համար ինքնական միավորման» ստեղծման հնարավորություն: Գերմանական թերթի սվյալներով, այդ կերը մցվել է Լեհաստանի, Հունգարիայի, Չեխիայի եւ Սլովակիայի նախաձեռնությամբ, որոնք անհրաժեես գազի մինչեւ 90 տողուր ներմուծում են Ռուսաստանից:

Պ. Բ.

ՋՈՐՁ ՖԻՆԱՆՍ

Գերմանիայի կանցլեր Անգելա Մերկելը Ֆրանսիայի նախագահ Ֆրանսուա Օլանդի ընկերակցությամբ Ռուսաստանի նախագահի հետ հանդիպում ունեցավ փետրվարի 6-ին: Այնուհետև, փետրվարի 9-ին նա մեկնեց Մ. Նահանգներ հանդիպելու Բարաք Օբամայի հետ: Զննարկումների գլխավոր թեման Ուկրաինան էր, բայց Օբամայի հետ հանդիպումից հետո կայացած մամուլի ասուլիսում շեշտված առաջին հարցը վերաբերում էր Յուկրեյնային:

Յուկրեյնայի նախագահ Մեդվեդևը, ամերիկյան սենատից, այնքան էլ կապված չեն միմյանց հետ: Դրանք իրար հետ առնչվում են գերմանական մտածողության մեջ, որովհետև երկուսն էլ ցուցիչներ են համարվում Գերմանիայի նոր դերակատարությանը աշխարհում եւ Գերմանիայի անհամազուտությանը այդ հարցում:

Յեսաբաբայան է նկատել, թե ինչքան առաջ է գնացել Գերմանիան համեմատաբար կարճ ժամկետում: Երբ Մերկելը 2005-ին իշխանության դեկր ստանձնեց եւ դարձավ կանցլեր, Գերմանիան խաղաղ ժամանակներ էր աղյուսում, Եվրոմիությունն էլ միասնական էր: Գերմանիան ներկայացրել էր իր դաշինքները, բայց հարձակվել էր Եվրոպային, որտեղ կարող էր բարգավաճել եւ իրեն ազատ զգալ այն աշխարհաբաղադրական բեռից, որն իրեն առաջնորդել էր դեպի մութ անկյուններ: Եթե ոչ իրականությունը, ապա գոնե վախը Գերմանիայից զգալիորեն նվազել էր Եվրոպայում: Խորհրդային Միությունը գոյություն չուներ եւ Ռուսաստանը դրա փլուզման վաղ հետեւաններին փորձում էր վերագրել իրեն: Գլխավոր հարցը Եվրոմիությունում այն էր, թե այդ միության անդամ դառնալ ցանկացող երկրները ինչ խոչընդոտներ դրսևալու էին հաղթահարել: Գերմանիան, իր դերակատարության բեռնով, առանձնահատուկ դիրքում էր՝ հանգիստ, աղախով՝ միջազգային համերաժխության, կոլեգիալ մթնոլորտում:

Այսօրվա աշխարհը, որ Մերկելը դիմադրվում է, ամբողջովին արբեր է: Եվրոմիությունը խոր ձգնաժամի մեջ է: Շատերը Գերմանիային են մեղադրում այդ ձգնաժամի համար, ասելով, որ նրա արտահանման ազդեցիկ փառաբանությունն ու «գոհները սեղմելու» դաշինքները դարձրեցին «ինքնապաշտպանում» դեր էին կատարում եւ դրանք էին, որ ցանցին ձգնաժամի առաջին սերմերը: Նաեւ եվրոն իր օտարերի համար օգտագործելն ու Եվրոմիության փառաբանությունը հոգուս իր ընկերությունների (կորպորացիաների) ձեռավորելու համար:

Արդարացիորեն, թե ոչ, բարի ու մեղմ Գերմանիայի դերակատարը հոյս է ցնդել Եվրոպայի մեծ մասում: Շատ վայրերում Գերմանիայի հին դերակատարը դարձյալ հառնել է: Եվրոպացիները իրականում, թեւս սահմանափակ ձեռքով, վախենում են Գերմանիայից: Զիչ երկրներ են ձգնում անդամակցել Եվրոմիությանը, իսկ ներկայիս անդամներն էլ փչ ախորժակ ունեն ընդլայնելու միության սահմանները:

Միաժամանակ Գերմանիայի խաղաղությունն է խախտված: Ուկրաինայի դեպքերը Արեւմուտքի հանդեպ վախ են առաջացրել Ռուսաստանում: Ռուսաստանը Ղրիմն է բռնակցել եւ արեւելյան Ուկրաինայում դերակատարում է աղյուսում: Ռուսաստանի փայլերը ռուսական հեղեմնուցիայի վերականգնման վախեր են առաջացրել Արեւմուտքում, մասնավորապես Մ. Նահանգներում: Որոշու հետեւան վերջինս մտածում է զինել Ուկրաինային եւ վերականգնվող իր գործը Բալթյան երկրներում, Լեհաստանում, Ռումինիայում եւ Բուլղարիայում: Ռուսները կանխատեսում են դառը հետեւաններ:

Եթե չափազանցված կլինի ասել, որ Մերկելի աշխարհը փլուզվում է, ապա

ճիշտ կլինի ասել, որ նրա աշխարհը եւ ընդհանրապես Գերմանիայի ճակատագիրը վերածափոխվում է, եւ այնուհետ սեղ է ստանում, որ 2005-ին դերակատարները հնարավոր չէր: Պետությունների գործողություններում եւ փառաբանողների մտածողության մեջ ազգայնամոլական սրամադրություններին զարկ սկսող Եվրոպական ֆինանսական ձգնաժամի զուգակցումը Ուկրաինայում դերակատարում էր ստանալիս հետ՝ փոխել էր Գերմանիային վիճակված դերը աշխարհում: Գերմանիան խոստովանում էր առաջատար փառաբանական կամ ռազմական դերակատարություն ունենալ Եվրոպայում: Ներկա իրադարձությունները անհնարին են դարձնում նման կեցվածքը: Եվրոպական յոթնամյա ֆինանսական ձգնաժամը արդեն վաղուց դարձրել է լրկ սնեսական խնդիր լինելուց: Այն այժմ փառաբանական խնդիր է: Ուկրաինայի ձգնաժամը Գերմանիային դնում է խիստ անհարմար կացությանը առջեւ: Նա թեթ է ամեն ինչ անի, որ փառաբանական խնդիրը ռազմականի չվերածվի:

Դա բոլորովին ձեռնու չէ Գերմանիային: Ոչ էլ Եվրոպայի մյուս երկրներին:

Գերմանիայի դերը Ուկրաինայում

Գերմանիան նախկին ավանդ ունեցավ Կիևոս 3անուկովիչի կառավարության ժամանակ գործում: Ուկրաինայի եւ Եվրոմիության միջեւ ընթացող բանակցություններում նա գործնական դերակատարություն էր ունեցել եւ փորձում էր 3անուկովիչին համոզել, բայց վերջինս մերժեց նրան: Գերմանիան էլ դառնալուց հետո հակա-յանուկովիչյան ցույցերը: Նա նաեւ շատ սեր հարաբերություններ ունեցավ ցույցերի առաջնորդներից մեկի, ներկայիս Կիևի փառաբանողի՝ Կիևի Կիլիկոյի հետ, ով մասնակցել էր Մերկելի փրիսոնյա-դեմոկրատական կուսակցության հովանավորած նորաբուխ առաջնորդների մարտական վերադարձումն օրագրին: Գերմանացիները դառնալուց հետո Դրիմի բռնակցումը եւ Մոսկվայի ազակցությունը Ուկրաինայի արեւելի անջատողականներին:

Գերմանիայի ուժն ու սկարությունը

Գերմանական թնջուկը

Անհրաժեշտ է հասկանալ Գերմանիայի առաջ կանգնած երկու խնդիրները: Մի կողմից Գերմանիան փորձում է աղախովել Եվրոմիության միասնականությունը, մյուս կողմից նա ցանկանում է վստահ լինել, որ այդ միասնականությունը դառնալու էր բեռը իրեն չի վերադառնալու: Ուկրաինայում, Գերմանիան առաջիններից էր, որ դառնալուց ցույցերը, որոնց արդյունքում իշխանության գլուխ եկավ ներկա կառավարությունը: Չեն կարծում, որ գերմանացիները ակնկալում էին ռուսական կամ ամերիկյան կողմի դերակատարում արձագանքները:

Նրանք չեն ցանկանում մասնակցել ռուսների դեմ սանձազերծված որեւէ ռազմական միջամտության: Ոչ էլ ցանկանում են հետ կանգնել Ուկրաինայի նոր կառավարությանը նեցուկ կանգնելու իրենց մտադրությունից:

Գերմանական մարտավարության մեջ նկատվում է հակադրություն: Գերմանացիները չեն ցանկանում դառնալուց փորձել ստանալուց տեղափոխել, բայց նրանց դիրքորոշումը եւ մեկն է, եւ մյուսը: Եվրոպական ձգնաժամում Գերմանիան ամենավաճառականն է ոչ միայն Յուկրեյնայում, այլեւ ընդհանրապես Գերմանիայի Եվրոպայի եւ նրա գործադրության արեւելյան դրության հարցում: Ուկրաինայում, Բեռլինը դառնալու է Կիևին եւ դրանով հակադրվում ռուսներին, բայց չի ցանկանում հստակ եզրակացություններ հանգել: Եվրոպական եւ ուկրաինական ձգնաժամները հայելու արացուցում են: Եվրոպայում Գերմանիան խաղում է ազդեցիկ առաջնորդի, միջնորդի Ուկրաինայում՝ խաղաղարար առաջնորդի դերը: Կարելու է ընդգծել, որ երկու դերակատարում էլ Գերմանիան, հանգամանակներից, այլ ոչ թե փառաբանությունից ելնելով է, որ առաջնորդի դերն է ստանձնել:

Յեսաբայան, երբ հասկացան, որ հարցը փառաբանական ռազմականի է փոխվում, նրանք հետ կանգնեցին գլխավոր դերակատարություն ունենալուց: Բայց ամբողջական մեկուսացումը հնարավոր չէր: Ուստի նրանք ընտրեցին բարդ կեցվածք: Հակառակվեցին ռուսներին, բայց չցանկացան ուղղակիորեն ռազմական օժանդակություն ցուցաբերել ուկրաինացիներին: Փոխարենը մասնակցեցին Ռուսաստանի դեմ ուղղված դառնալուց ջոհներին՝ փորձելով հաշտարար միջնորդի դերը կատարել: Մերկելի համար դժվար էր, ամուսուց, խաղալ նման դեր, բայց հաշտելի առնելով Գերմանիայի դերակատարությունը, այդ դերը ամենեւին էլ անհրաժեշտ էր: Գերմանիան ձանաչված էր որոշու ազատական-ժողովրդավարական երկիր, եւ աղախովելու թեթ է մնալ: Կիեւում ցուցաբերողներին դառնալուց դերակատարություն էր, բայց սառը դառնալուց հետո, Գերմանիան նախընտրել էր գեր մնալ անմիջական ռազմական դերակատարությունից: Նա մույն դիրքորոշումը որդեգրել էր Աֆղանստանի, բայց ոչ Իրաքի դառնալուց:

Յուկրեյնայի հարցը

Գերմանիան այս մույն բարդ մոտեցումը ցուցաբերեց նաեւ Յուկրեյնայի հարցում: Տարբեր դառնալուց ել փորձեց զսնել դառնալուց փորձարարական փորձարարներ դրա համար: Գերմանիան սկսեց իր ներքին համախառն արտադրանքի հիսուն տոկոսը արտահանել եւ դրա կեսը ուղղորդել Եվրոպական ազատ առեւտրի գոտի, որը Եվրոմիության ծրագրի էությունն է: Գերմանիայի արտադրողականությունը շատ ավելին էր, քան իր ներքին ստանալուց դառնալուց դերակատարությունը: Նա նոր շուկաների դառնալուց ունեւ, այլապես սնեսական ձգնաժամի առաջ էր կանգնելու:

Բայց խնդիրները չեն դառնալուց Եվրոպայում: Փարիզի հարձակումները (խոսքը վերաբերում է «Շառլի Էբրո» ցարաքահանդեսի դեմ կատարված ահաբեկչությանը- 5.11.) սահմանային դառնալուց երկրի ուժեղացման դառնալուց առաջադրեցին: Մարտական իսլամիստների ստանալուցներին զուգահեռ, աշխատուժի ազատ սեղաբարձերը մի երկրից մյուսը մույնդես մտահոգության դառնալուց դարձան, քանի որ դրսից եկածները սիրանում էին սեղաբանակների աշխատանքներին: Եթե սահմանափակներում արգելներ դրվեին աշխատուժի ներհոսքին, գլխավոր շուկաներն էլ ցարունակելին ձգնաժամի հետեւանով շուկան, ինչքան ժամանակ կղիմանային թույլ սնեսություն ունեցող երկրներն առանց գերմանական աղախովելու:

Տնեսական ձգնաժամը ազգայնամոլության դրները բաց արեց: Յուկրեյնայում երկիր փորձեց իրեն ի նդատս փառաբանություն վարել: Ոչ իշխանական, բայց ազդեցիկ փառաբանողներ

սկսեցին Եվրոմիության կանոնները համարել ստանալուց իրենց բարձրության եւ այդ կանոնների ու Եվրոյի զնանալուց հետեւում ստան Գերմանիայի ներգրավվածությունը: Սա շատ առումներով վստահալուց էր Գերմանիայի համար: Գերմանիան երկար էր դառնալուց սրբելու իր ճակատից ազդեցիկի դերակատար: Այժմ, փաստորեն, նա վերստին հառնում էր որոշու այդուհետ: Ազգայնամոլությունը ոչ միայն ստանում էր Գերմանիային առաջնորդել դերի իր նողկալի անցյալը, այլեւ իր բարձրությանն անհրաժեշտ ազատ առեւտրին: Գերմանիան չէր ցանկանում, որ որեւէ երկիր դուրս գար ազատ առեւտրի գոտուց: Եվրոգոտին նվազ կարելու էր:

Յուկրեյնայի ինքնին էական կարելուց չուներ, բայց եթե ցույց տար, որ դեֆոլտի գնալուց իրեն ավելի ձեռնու է, քան դառնալուց վճարելը, ապա այլ երկրներ էլ կարող էին հետեւել նրան: Իսկ եթե այդ երկրները որոշեին, որ ազատ առեւտրի գոտուց դուրս գալու ավելի նդատսալուց է, ապա ամբողջ կառույցը կարող էր փանդվել:

Յուկրեյնայի դեմ է օրինակ ծառայել: Այդ դառնալուց էլ Գերմանիան վերջերս անհանդուրժողականություն ցուցաբերեց իրեն դառնալուց մախկին Գերմանիայի դես: Գերմանիայի խնդիրն այն էր, որ եթե Յուկրեյնայի նոր կառավարությունը ցանկանում էր դիմանալ, ապա նա չէր կարող հանձնվել: Նա իշխանության էր եկել դիմադրելու Գերմանիային: Անորոշ հարցականներով հանդերձ հստակ չէր, որ դեֆոլտը, ամբողջական թե մասնակի, ավելի օտարալուց չէր լինելու: Եվ ի վերջո, Յուկրեյնայի իր կանոնները կարող էր թելադրել, եւ եթե նա որոշեւ իր դառնալուց մի մասը միայն վճարել, ապա ով կարող էր մերժել այդ առաջաբերը: Չէ՞ որ այլ ընդհանր գոյի էր հավասար:

Այնուհետ, Գերմանիան կանգնած էր 1871-ին իր միավորման հարկադրական իրավիճակի առաջ: Ուժեղ լինելով հանդերձ, նա չափազանց անաղախով էր: Իր հզորությունը կախված էր ուրիշ երկրների իր առաջ իրենց շուկաները բացելու ցանկությունից եւ կարողությունից: Առանց այդ հնարավորության Գերմանիան կորցնում էր իր հզորությունը: Յուկրեյնայի դառնալուց, Գերմանիան ցանկանում էր դեֆոլտի հետեւանները ցույց տալ Եվրոպայի մնացյալ երկրներին: Բայց եթե Յուկրեյնայի իրոք դեֆոլտ հայտարարեւ, ապա կդառնալուց, որ այն ծառայում է իր նդատսակին: Գերմանիան դեթ է չափազանց զգույս լինել, քանի որ չզիտեր ո՞ր թելու փառաբանող կծիկը կփանդել: ➔ 11

Հունաստանը ներկայացրեց նոր բարեփոխումների ցանկը

Հունաստանի իշխանությունները Եվրոհանձնաժողովին ներկայացրել են երկրի առաջիկա բարեփոխումների ցանկը: Փաստաթղթերը հանձնվել են սահմանված ժամկետներում, նույն է BBC-ն:

Միջազգային վարկառուները, առաջին հերթին՝ Եվրոգոտու երկրները, բարեփոխումներ էին դիմում: Հունաստանի վարկավորման ծրագրի գործողությունը 4 ամսով երկարաձգելու համար: Վարկառու-

ների «եռյակը»՝ ԵՄ Կենտրոնական բանկը, Եվրոհանձնաժողովը և ԱՄՆ-ն փետրվարի 24-ին ընդունել են համադասարան արժեք, իսկ ավելի ուշ բարեփոխումները կհնարվեն Եվրոգոտու երկրների ֆինանսների նախարարները:

Ներկայացված միջոցները ներառում են հարկավճարողների խուսափողների դեմ դրամային ծրագիր, ինչպես նաև դրամային վառելիքի ու ծխախոտի մրցույթների դեմ: Բարեփոխումների ցանկում կան նաև ղեկավարաշի կրճատմանը, հակալուծարարական դրամային վերաբերող առաջարկություններ:

Անցյալ ուրբաթ Հունաստանի Եվրոգոտու երկրների հետ համաձայնության էր եկել անհրաժեշտ բարեփոխումների ցանկը 4 օրվա ընթացքում ներկայացնելու դիմաց վարկավորման ծրագրի շարունակման առնչությամբ: Այդ ծրագրի համաձայն Եվրոմիությունը Հունաստանին դրամական օգնություն կհասկացնի առնվազն եւս չորս ամիս: Ժամանակավոր համաձայնությունն անհրաժեշտ է, որովհետև Հունաստանը բավականաչափ ժամանակ ունենա վարկավորման վերջնական համաձայնությունների մեկնման համար, որոնք կփոխարինեն դաժան խնայողությանը վերաբերող նախկին հուշագրերը:

Եթե այս ամենը հաջողությամբ չավարտվի, ապա Հունաստանը կարող է դուրս գալ Եվրոգոտուց: Չեղանկարի կանցիլեր Անգելա Մերկելը լինում է, որ դեղի նմանօրինակ ընթացքը իր համար ցանկալի չէր լինի: Մերկելի խոսքերով, անհրաժեշտ է հետևել Հունաստանի և ԵՄ մյուս ղեկավարողների դաշնամարտականություններին:

Պ. Բ.

«Իսլամական ղեկավարները» գրադարաններ է ոչնչացրել

Առեւանգվել են սասնյակ ֆրիսոնյաներ

«Իսլամական ղեկավարները» խմբավորման գրադարանները ղայթեցրել են իրաքյան Մոսուլ քաղաքի կենտրոնական գրադարանը, ոչնչացնելով մոտ 10 հազար գիրք: Այդ մասին հաղորդում է «Էլաֆ» կայքը:

Պայքարող իսլամական ղեկավարները քաղաքի քաղաքացիներին հրահարել են սարքել Իրաքի մեծագույն ժառանգությունը՝ հանդիսացող գրքերից ու ձեռագրերից: Ոչնչացված գրքերի մեջ եղել են մեծագույն փիլիսոփայությանը, դասագրքերը նվիրված հազվագյուտ նմուշներ: Իսլամիստ գրադարաններն իրենց գործողություններն արդարացրել են նրանով, որ գրքերն ու ձեռագրերը իբր սերմանում էին այլախոհություն:

Ամբար նահանգի խորհրդի անդամ Ադալ ալ Ֆահրադին հայտնել է, որ վերջին շաբաթներին իսլամիստներն ավերել են եւս մի քանի գրադարան, դրանցում ոչնչացնելով ավելի քան 100 հազար գիրք:

«Ինտերֆաքս» գործակալությունը իր հերթին հաղորդում է, որ Սիրիայի հյուսիս-արևելքում «Իսլամական ղեկավարների» գրադարաններն առեւանգել են առնվազն 90 ֆրիսոնյաների: Սիրիայի մարդու իրավունքների դիտորդական խորհրդի սլավոնները, դա տեղի է ունեցել այն բանից հետո, երբ իսլամիստները Հասաֆե նահանգում ֆրեդից հետ են խլել երկու բնակավայր:

Սիրիական բանակը եւ ֆրեդի ին-

նադաճողական ուժերը երկու ամիս է դաժանում են Հասաֆե նահանգային կենտրոնը (Դամասկոսից 612 կմ հեռու) և Զամիզի քաղաքը, որոնց ստանում է ելուզակային կազմավորումների դաժանումը:

Չինված ծայրահեղականները օրերս թել Հորնուզում հրկիզել են ֆրիսոնյան հնագույն եկեղեցիներից մեկը և սասնյակ սներ՝ Թել Համիրանում, Թել Նասիրում, Էլ Ագայբեում, Թումա-Իլլում և Էլ Հաուզում: Չոհվել են ասորական գյուղերի սասնյակ բնակիչներ, հարյուրավոր մարդիկ ստիպված փախել են հարեան շրջաններ, որոնք սիրիական բանակի եւ ֆրեդի դաժանության սակ են:

«Իսլամական ղեկավարները» ահաբեկչական կազմակերպությունը Իրաքի և Սիրիայի տարածքների զգալի մասում 2013 թվականից փաստորեն գոյություն ունի որդես չճանաչված կիսադաժանություն: 2014 թ. հունիսի 29-ին իրեն հռչակել է որդես համա-խարհային խալիֆություն, որի կենտրոնը սիրիական Ռաֆա քաղաքն է: Կազմակերպությունը 2006 թ. հիմնվել է Իրաքում 11 արմատական իսլամիստական խմբավորումների միաձուլման միջոցով՝ «Ալ Ղաիդայի» սեղանական ստորաբաժանման գլխավորությամբ:

Պ. Բ.

10 խոսք բանկեր կասկածվում են մեքսայությունների մեջ

ԱՄՆ արդարադատության նախարարությունն ուսումնասիրում է մի ամբողջ շարք խոսք բանկերի գործառնությունները Լոնդոնի սակարանում ոսկու, արծաթի, ոլասիմի եւ դալլադիումի գների հաստատման ոլորտում:

Ինչպես տեղեկացնում է ամերիկյան «Ուոլ Սթրիթ Ջոռնլը» թերթը, ֆնուրությունն անցկացվում է կանադական Bank of Nova Scotia, բրիտանական Barclays եւ HSBC, ցվեյցարական Credit Suisse եւ UBC, գերմանական Deutsche Bank, ամերիկյան Goldman Sachs եւ JPMorgan Chase, ֆրանսիական Societe Generale եւ հարավաֆ-

րիկյան Standart Bank հանրահայտ բանկերի նկատմամբ:

Նշվում է, որ ամերիկյան «Ֆյուչերսների» առեւտրի հանձնաժողովը արդեն HSBC բանկից դաժանել է ցուցմունքներ սալ թանկարժեք մեքսայությունների առեւտրի հետ կապված գործունեության առնչությամբ:

Ամերիկյան իշխանությունների դաժանական ներկայացուցիչները հրաժարվել են այս դեղի կադակցությամբ մեքսայություններ անելուց:

Մինչեւ անցյալ տարի վերոհիշյալ թանկարժեք մեքսայությունների գները սահմանվում էին այսպես. օրական մեկ

կան երկու անգամ խորհրդաժողովներ էին անցկացվում բանկերի փոքր խմբի մասնակցությամբ: Տվյալ մեթոդը կիրառվում էր մոտ 10 տարի: Սակայն գների ամրագրման գործընթացը ի վերջո վերանայվեց:

Ամերիկյան թերթի սլավոններով, ավելի վաղ Եվրոմիության վերահսկիչ մարմինները եւս ստուգումներ էին անցկացրել թանկարժեք մեքսայությունների բանկերի գործունեության առնչությամբ, բայց բոլոր ֆնուրություններն անարդյուն էին ավարտվել օրինախախտումների արդացույցների բացակայության դաժանումով:

Պ. Բ.

10 Մերկելի հայրը Վաչինգսոնում

Նման մտահոգություններով Մերկելը ժամանեց Վաչինգսոն. Եվրոմիության ձգնաժամը աչի առաջ ունենալով, Չեղանկարի չէր կարող թույլ տալ, որ դաժանազան սանձազերծվեր Ուկրաինայում: Ուկրաինացիներին զինելու Մ. Նահանգների կոչերը նրան բոլորովին ղեկ էր չէր: Հարցն այն չէր, որ փոքրաթիվ բանակ ուներ, չէր կարող մասնակցել կամ դաժանությանը իրեն, եթե հարկ լիներ: Բոլորովին: Հարցն այն էր, որ Հունաստանի հետ խիստ վարկելուց հետո, նա չէր կարող ավելի առաջ գնալ եւ Եվրոմիայում սահմանել ուսիկանի դերը:

Մերկելը եկավ Վաչինգսոն մեղմելու ամերիկյան դիրորոնումը: Բայց այդ դիրորոնումը խորը արմատներ ուներ, որոնցից մեկը մարդու իրավունքները դաժանելու հարցն էր, որն աչխաթող չղեկ էր արվել որեւէ վարկակազմի կողմից: Առավել խորը գործուն այն էր, որ Մ. Նահանգներն արդեն մի ամբողջ հարյուրամյակ՝ սկսած Առաջին աշխարհամար-

տից, որդեգրել է այն կոչս ֆաղափականությունը, որ Եվրոմիական ոչ մի հեգեմոն չղեկ է իշխի ամբողջ մայրցամաքի վրա, քանի որ միավորված Եվրոմիայն կարող էր ստանալ երկրների ազգային անվանագույնները: Այդ լույսի ներքո ռուսական սիրաղեկության սակ Ուկրաինան նկատվում էր հեգեմոն դաժանալու Ռուսաստանի փորձ:

Ճակատագրի հեգեմոնն այն էր, որ Չեղանկարի, որին Մ. Նահանգները երկու անգամ խորհրդաժողով էր հեգեմոն դաժանալուց, այժմ փորձում էր համոզել Ամերիկային, որ ռազմական ճանադարհով Ուկրաինայի հարցը չէր լուծվի:

Ամերիկացիները զիտեին այդ, բայց զիտակցում էին նաեւ, որ եթե հետ կանգնեին, ապա ռուսներն ավելի առաջ գնալու հնարավորություն ձեռք կբերեին: Չեղանկարի, որի մասնակցությամբ էին երկու (Ուկրաինայի եւ Եվրոմիայի) ձգնաժամերը առաջացել, այժմ խնդրում

էր Մ. Նահանգներից հետ կանգնել: Իհարկե, խնդրանքը հասկանալի էր, բայց հենց այնպես հետ կանգնելն ուղղակի անհնար էր: Մերկելը կարի ուներ ինչ-որ բան փոխանցելու Պուսիմի անունից: Օրինակ՝ խոսում կամ դաժանալու ծրագրում դադարեցնելու դաժանություններին: Բայց Պուսիմն էլ, իր հերթին, կարի ուներ ինքնավար նահանգի երաժխավորության: Մերկելը զուցե դրան համաձայնվեւր, բայց ոչ ամերիկացիները: Վերջիններս համար դա անցանկալի էր, քանի որ մեկ ինքնավար նահանգը կարող էր դուռ բացել ամբողջ երկրի հետագա ֆայթաման:

Սա է Չեղանկարի դաժանական խնդիրը, որը ծագում է իրական թուլությունը անհամաչափ ուժով ծածկելու ցանկություն: Չեղանկարիցները ցանկանում են վերաձեւավորել Եվրոմիայն, բայց նրանց ստանալիները կոցրել են իրենց արժեքը:

Նրանք փորձեցին վերաձեւավորել Ուկրաինան, բայց ընկան ռուսական հակադարձության ծուղակը: Խնդիրն այն էր, որ նրանք բավականաչափ ուժեղ չէին, որովհետև դաժանազան ուրիշների լուռ համաձայնությունը: Դժվար է սահմալ այդ համաձայնությունը:

Սա Չեղանկարի հիմ խնդիրն է: Չեղանկարիցները ցաւ ուժեղ են, որովհետև ուսուցողական չարժանանան ուրիշների կողմից, բայց միաժամանակ ցաւ թույլ, որովհետև իրենց կամքը դաժանաբան ուրիշներին: Անցյալում՝ դաժանականներն, նրանք փորձեցին բազմադասակել իրենց ուժը, որովհետև կարողանալին դաժանաբան իրենց կամքը: Ներկա դաժանաբան, նրանք մտադր չեն նույն անելու: Հետաքրքրական է լինելու տեսնել, թե արդյոք նրանց կամքը հարաձեւելու է, երբ նրանց ուժը անբավարար է:

Geopolitical Weekly Stratfor G.I. Թարգմ.՝ Ն. Օ.

Երկանդ ՏԵՐ-ԽԱԶԱՏՐՅԱԼ

Մշի անհուն ցավով եմ գրում այս սողերը իմ սիրելի ընկերոջ՝ ԱՇՈՏ ՇԱԲԱՏՅԱՆԻ մասին: Ձեռքս դողում է, գրիչս, իմ ձեռքի սովոր գրիչս չի ենթարկվում ինձ, եւ «հիշատակիմ» ողբերգական բառը թվում է անիրական, ուղղակի անտեղի ու անհմաս: Փետրվարի 7-ին Աւոսը մեկնեց հեռավոր ճամփորդության, փետրվարի 12-ին փողոցային անհեթեթե մահացավ այդ ճամփորդությունը վերածեց անդարձության: Առեղծվածային, խորհրդավոր, անհիմնալի ուրբան բան կա մարդկային

սխուր, արդարապես փառաբան. Փարիզը: Բարոյական բարձր նկարագրի սեր մարդ էր Աւոս Շաբաթյանը: Հասկանալի էր ուներ, որ այսօր ճրագով ման գաս, չես գտնի: Իր օրջադասի ու միջավայրի հանդեպ սրացավ էր ու կարեկից, իր հոգին լի էր խղճմանով ու գթասրությամբ: Մարդկային բոլոր շեսակի հարաբերությունների մեջ կասարելադաս ազնիվ էր. իր աշխատանքային ընկերները, իրեն ճանաչող մարդիկ, հավասարեցնում էր, կհաստատում դա: Աւոսը բարձրաճաշակ մարդ էր, նուրբ ու զգայուն ներաշխարհի սեր անձնավորություն: Շատ էր սիրում լավ գրականությունը: Երիտասարդ սարիներին անզլերենից ահագին բան էր թարգմանել, որոնց մի մասը մնացել

ցարականության, ֆալսեմիության, գավառական սնամիտության, ծիծաղելի ցուցանություն: Այլ խոսքով՝ իր սեփական անձի արժանավորությունը գիտցող, բարոյական ու կենսական բարձր ընթացումների սեր մարդ էր: Քննադատող ու հեղինակող էր նախ և հետո նյութական բարեկեցությունը ցուցադրող, նյութականը կյանքի իմաստ դարձնող մարդկանց: Աւոս Շաբաթյանի նման մարդիկ են կազմում ամեն մի հանրության ուրակը, հանրության հավաքական գիտակցության մակարդակը: Եվ այդ նմանց հեռացումով է աղոթում եւ աղափարանում հանրությունը, իսկ նրանց չզոյությունն ու բացակայությունը մարդկանց անզան հոծ հավաքականությունը վե-

ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ը ներդրել է Տեղեկատվական անվանագրության կառավարման համակարգերի ISO/IEC 27001:2013 ստանդարտը

Բաժանորդներին առնչվող սլայդների անվանագրությունը երաբեկավորելու նպատակով ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ ընկերությունը ներդրել է Տեղեկատվական անվանագրության կառավարման համակարգերի ISO/IEC 27001:2013 միջազգային ստանդարտը: Ընկերությունն ապահովում է ֆինանսական եւ էլեկտրոնային տեղեկատվական բոլոր ակտիվների հասանելիությունը, գաղտնիությունն ու անբողջականությունը՝ էլեկտրոնային ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ի բաժանորդների անձնական սլայդները, մասնավոր ծառայությունների բարձր որակը, ընկերության մրցակցային առավելությունը, ստացվող արտադրանքի որակը, ինչպես նաեւ՝ իրավաբանական, կարգավորող եւ դրամատարային դաշտում գործունեությունը՝ համապատասխանությունն ու ընկերության կոմերցիոն հեղինակությունը դաշտում գործունեությունը: Համախորհրդներին, մասնավորապես՝ զործնակներին դասակարգող կարեւոր եւ խոցելի սլայդների՝ տեղեկատվական անվանագրության միջազգային ընդունված չափանիշներին համապատասխան դաշտում գործունեությունն անհրաժեշտ է ակադեմի-

ների հետ հարաբերություններում վստահելիություն, հուսալիություն եւ գոհունակություն ապահովելու համար: ISO/IEC 27001:2013 ստանդարտի համապատասխանությունը փաստում է ընկերության դասակարգման համակարգերի՝ շարունակաբար վերահսկելու տեղեկատվական անվանագրության դիսկրետիվացիան ու վնասարար ազդեցությունների հաշվարկման ճանապարհով, որոնցից տեղեկատվական անվանագրության վերահսկման գործընթացը մշակապես համապատասխանի տեղեկատվական անվանագրության դաշտում գործունեությունը: Դա հնարավորություն է ընձեռում արտադրությունը եւ ընդհանուր առմամբ կասարելադրելու եւ բարելավելու ընկերության՝ որակի կառավարման ծառայության համակարգը: ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ը ձգտում է ապահովել այնպիսի դաշտում գործունեությունը, որոնք անհրաժեշտ են բաժանորդների ստասարկման որակը բարձրացնող բարելավելու, ընկերության գործունեության արդյունավետությունը, բաժանորդների գոհունակությունն ու հավասարությունը բարձրացնելու, ինչպես նաեւ՝ ծրագրված սնտեսական արդյունքներին հասնելու համար:

«Այբ» դրոշմը եւ ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ն ամփոփել են համագործակցության ձեռքբերումները

«Այբ»-ի ռոբոտիկայի թիմը միջազգային հարթակում բարձրագույն մակարդակի վրա ներկայացնելու մեծ երկիրը: Այդ նվաճումներին իր գործընկերությամբ աջակցում է ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ը: «Այբ» դրոշմի աշխատանքների ստեղծած ֆուլբլոկ խաղաղոց ռոբոտները 2014 թվականին հաջողությամբ են ներկայացվել Սոչիում կայացած ռոբոտիկայի աշխարհի օլիմպիադային: Ռոբոտիկայի լաբորատորիայում ներկայացվել են այս եւ մյուս՝ զծին հետադիմ եւ հրեց ռոբոտները, անօդաչու թռչող սարքերն ու ներկայացված «Այբ»-ի աշխատանքների ու շահագործման կենտրոնում զանազան մյուս նախագծերը: «Հայաստանում բարձրագույն արագ զարգացմանը խոչընդոտում է անհրաժեշտ գիտելիքի, փորձի եւ ենթակառուցվածքի բացակայությունը: Ռոբոտիկայի ոլորտը, սակայն, զանազան է բուռն զարգացման այնպիսի բնագավառում, երբ սիրողական խմբերը հաճախ հասնում են ավելի հետադիմ արդյունքների, քան փորձառու գիտական հաստատությունները», - նշել է «Այբ» դրոշմի սնտեսման Մրան Փախչանյանը:

«ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ը կարեւոր է համարում երիտասարդների ստեղծագործ ներուժի բացահայտումն ու դրա հետագա զարգացումը: Մենք այնտեղ ենք, որտեղ կա այդ հնարավորությունը: Հաճելի է սեսնել, որ ռոբոտաչինությամբ զբաղվող երիտասարդների ջանքերը հաջողությամբ են դասկարգվում», - ընդգծել է ՎիվաՄեյ-ՄՏՄ-ի գլխավոր սնտեսման Ռաֆ Զիրիկյանը:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՏՅԱՆԻ ԲԱԶՄԱՆԱԿԱՆ ԻՉ ՏԱՐԻ ՀԻՄՆԱԳԻՐ Ի ԿՐԻՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ «ԱԶԳ ՕՐԱԲԵՐ» ՄՈԸ ԵՐԵՎԱՆ 0010, Համարադասարկման 47 e-mail: azg@azg.am, azg2@aminco.com www.azg.am Գլխավոր խմբագիր 3ԱՎՈՐ ԱՆԵՏԻՅԱՆ հեռ. 060 271117 Հաշվապահային (գովազդ) հեռ. 582960, 060 271112 Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118 Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115 Հարցերի լրահարկ ծառայություն հեռ. 060 271114, 010 529353 Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի *AZG* Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

կյանքում: Մեկնելու նախորդ օրը երկար գրուցում էին: Հրատեղեց սվեցինք իրար: Ես ասի՝ լավ ման արի այդ երկրում, որ գաս մանրամասն դասնես: Ասաց՝ մի սես, թե ողջ կվերադառնամ: Ասված կանչի, որ կենդանի հետ գամ: Առօրեական գրուցի սովորական անփույթ խոսքը դարձավ դաժան իրողություն: Զեկավ: Բերեցին: Մենք հաճախ բացառիկ հասկություններ ու գծեր ենք որոնում նշանավոր մարդկանց՝ գրողների, արվեստագետների մեջ, միջոցներ երբեմն սիրույր մարդիկ լինում են մեր մեջ, մեզ հետ, մեր կողքին, մեր առօրեական կյանքում:

րածում է խառնամբոխի, խաժամուժի եւ խուժանի: Աւոսը կենսասիրությամբ ու հումորով լեցուն մարդ էր, կյանքին միտ նայում էր վճիհ հայացով: Նուրբ հումորը միտ լուսավոր էր դառնում իր ներքին էությունը: Կյանքը հորդուն էր իր մեջ, աղոթում էր՝ իր դրամայի կենսականությունը սարածելով իր օրը, փոխանցելով ուրիշներին: Վաղնջական ժամանակների իմաստուն խորհողը Հին Մեծ Գրիում ասում է, թե ամենայն մարմին խոս է եւ իր վայելչությունները՝ ծաղիկ: Խոսը չորանում է, ծաղիկը՝ թառամում: Եվ մարդուց ոչինչ չի մնում, թերեւս միայն հիշատակը, «...հիշատակը, այն գրույցը անգին, / Որ մնում է արեւում մարդկանց եւ լցնում է արեւը կարոսով...»:

Աւոս Շաբաթյանը ազնիվ հոգի էր ու հրաշալի անձնավորություն: Մարդը միտ առավել հստակ երեւում է ընթացիկում, ընթացիկում հարաբերությունների մեջ եւ աշխատանքում՝ համարյա միջավայրում: Աւոս Շաբաթյանը հոգաբար հայր էր եւ հրաշալի ծնող, լի ընթացիկի հանդեպ ջերմագին սիրով, խանդաղաբանով ու անողորմելի մկրվածությամբ: Հանրային միջավայրում Աւոսը իսկական ֆաղափաղ էր եւ օրինակելի մարդ: Շատ էր սիրում իր երկիրը եւ բար խորն էր աղոթում մեր կյանքի եւ իրականության ամեն մի իրադարձությունը: Անհատ բնույթի էր բանավոր ու գրավոր իմաստի ու շողորմության, ստորաբաժանության եւ սրկանության: Աչքը բարձր էր սեսնում, սիրը բարձր էր սեսնում: Պուսկի-նի փողոցում մի ցայտաղյուր կա, որ փակված է: Իր սան ճանապարհին է: Ամեն անգամ անցնելիս, եթե սեսնում էր, որ բաց է, ծորակը փակում էր՝ ափսոս է, ատում էր, ջուրը թող գուր չհոսի, ինչպես մարդ հիմա խմելու ջուր չունի: Հաճուքով ու հողարությամբ էր ցույց տալիս ֆրանսիացի զբոսաշրջիկներից սացած շնորհակալական նամակը, թե՛ նորից եկամբ այս գուր, սխուր, արդարապես փառաբան, հիմա անհամբեր դիտելով սղասնեմ, թե երբ ենք նորից գալու Հայաստան՝ ձեր սխալների երկիրը: Ուրախ հումորով ասում էր՝ գիտես ո՞րն է այդ «գուր,

է ժամանակի մամուլի էջերում: Երաժշտության ընթացիկ ճաշակ ուներ, եւ երաժշտությունն էլ ոչ թե լսում էր, այլ, կարելի է ասել, աղոթում էր հոգով: Բայց իր է՛ն միակ սերն ու կիրք նկարն էր ու նկարչությունը, եւ ինքն էլ հրաշալի գիտեր համաշխարհային արվեստի դասընթացը: Կերպարվեստի իր սերը սահմաններ չունեւ, դրանով էր լցնում իր կյանքի դրամայի ժամանակը, դրանով էր իմաստավորում իր հոգեկան աշխարհը: Միասին հաճախ եղել ենք օտար ֆաղափներում: Օրինակ, Փարիզում, ինքն օրերով, առավոտից իրիկուն, կորչում էր թանգարաններում, դասերաւախներում եւ զանազան ցուցահանդեսներում: Կյանքի դաշտում մեկնելու մեջ բարձր էր, մարդկային հարաբերությունների մեջ՝ մեղմ, դարձեւ ու նրբավար: Միտ խոսակցում էր մեծ աղմուկներից, խրախճանային սեղաններից ու խնջույքներից: Ընթացիկական տնայական սեղանների օրը էլ չափազանց ժուժկալ էր եւ չափավոր, փոխարենը բարձր էր սիրում հյուրասիրել ընկերներին, վայելել նրանց ներկայությունը: Հնարավորությունների սեր մարդ լինելով՝ կենցաղում բարձր ու հասարակ, բայց միտ ճաշակով, եւ այդ դրամայից եւ հասարակ արտադրության մեջ մեծ ճաշակ ու բարձր արժանադասություն կար: Թժնամի էր ամեն սեսակ ցու-

րածում է խառնամբոխի, խաժամուժի եւ խուժանի: Աւոսը կենսասիրությամբ ու հումորով լեցուն մարդ էր, կյանքին միտ նայում էր վճիհ հայացով: Նուրբ հումորը միտ լուսավոր էր դառնում իր ներքին էությունը: Կյանքը հորդուն էր իր մեջ, աղոթում էր՝ իր դրամայի կենսականությունը սարածելով իր օրը, փոխանցելով ուրիշներին: Վաղնջական ժամանակների իմաստուն խորհողը Հին Մեծ Գրիում ասում է, թե ամենայն մարմին խոս է եւ իր վայելչությունները՝ ծաղիկ: Խոսը չորանում է, ծաղիկը՝ թառամում: Եվ մարդուց ոչինչ չի մնում, թերեւս միայն հիշատակը, «...հիշատակը, այն գրույցը անգին, / Որ մնում է արեւում մարդկանց եւ լցնում է արեւը կարոսով...»: